

Kaukkila Tuulia

Varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta

Pro gradu –tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Varhaiskasvatus
2021

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta (Tuulia Kaukkila)

Pro gradu -tutkielma, 70 sivua, 2 liitesivua

Toukokuu 2021

Tämän Pro gradu -tutkielman tavoitteena on selvittää varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia elokuussa 2021 alkavasta kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta. Kokeilu on laaja ja siihen osallistuu Suomessa 105 kuntaa ja noin 10 000 lasta vuosien 2021–2024 välisenä aikana. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on osa opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia – kehittämisohjelmaa. (Opetushallitus, 2021c) Tutkielmani tarkoituksena on avata opettajien ajatuksia ja ideoita, joita voidaan hyödyntää kokeilun kehittämisessä, järjestämisessä ja arvioinnissa.

Tutkielmani on laadullinen tutkimus, jossa aineisto on kerätty verkkokyselynä. Tutkimukseen vastasi 62 varhaiskasvatuksen opettajaa eri puolilta Suomea. Tutkielman analyysimenetelmänä on käytetty sisällönanalyysiä. Vastauksia on tarkasteltu myös kvantitatiivisesti Excel laskentataulukko-ohjelmaa hyödyntäen, tulosten tarkastelukulmien laajentamiseksi.

Teoreettinen viitekehys rakentuu suomalaisen esiopetuksen historiasta, sekä kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun ja sen järjestämiseen liittyvistä taustatiedoista. Historiallinen tarkastelu suomalaiseen esiopetukseen lisää ymmärrystä ja tukee kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun taustaa. Kaksivuotista esiopetusta käsitellään työssäni muun muassa sen tavoitteiden, kokeilun opetussuunnitelman perusteiden sekä kokeilun järjestämiseen liittyvien vaiheiden kautta. Teoreettiseen viitekehykseen on saattanut tulla muutoksia työni julkaisuajankohdan jälkeen, sillä osa virallisista tiedotteista ovat saattaneet muuttua, tai uutta tietoa on saatettu julkaista.

Tutkimustulokseni osoittavat, että kokeiluun suhtaudutaan pääosin positiivisesti. Kokeilu nähdään lapsen etuna, mutta kokeiluun liittyy myös huolia. Koulumaisuus ja liian suuret vaatimukset 5-vuotiaille lapsille nousi tuloksissa esiin huolina kaksivuotisen esiopetuksen osalta. Myös lisääntyvä resurssipula sekä sosionomien työmahdollisuuksien supistuminen nousi esiin huolina kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun mahdollisina seurauksina. Vastauksissa korostui toiveet yhteisöllisestä toiminnasta sekä riittävästä perehdytyksestä. Toive lisäkoulutusmahdollisuuksien lisäämisestä korostui etenkin sosionomitaustaisten opettajien vastauksissa.

Avainsanat: esiopetus, kaksivuotinen esiopetus, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Suomalaisen esiopetuksen historia ja nykytila	8
2.1	Suomalaisen esiopetuksen historiaa.....	8
2.1.1	<i>Suomalaisen esiopetuksen kehityksen merkittävimmät käännekohtat</i>	10
2.2	Tavoitteet esiopetuksen historiassa.....	11
2.3	Lapsi- ja oppimiskäsitys sekä toiminnan sisältö suomalaisen esiopetuksen historiassa	12
2.3.1	<i>Toiminnan sisältöä suomalaisen esiopetuksen historiassa</i>	14
2.4	Esiopetukseen osallistuminen Suomessa	15
3	Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu	17
3.1	Kokeilun taustaa	17
3.1.1	<i>Oikeus oppia –kehittämishanke</i>	18
3.2	Kokeilun järjestäminen, osallistuminen ja arviointi.....	19
3.2.1	<i>Kokeilu- ja verrokkikunnat</i>	20
3.2.2	<i>Kokeiluun osallistuvat lapset</i>	22
3.2.3	<i>Kokeilun avustukset</i>	23
3.2.4	<i>Kokeilun arviointi ja seuranta</i>	24
3.3	Kokeilu tiivistetysti.....	25
4	Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet	26
4.1	Kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteet perusteissa.....	26
4.2	Arvoperusta ja oppimiskäsitys kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa	27
4.3	Kuntakohtaiset kokeiluopetussuunnitelmat	28
5	Aiempaa tutkimusta aiheesta	30
6	Tutkimuksen toteuttaminen	32
6.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	33
6.2	Aineiston keruu.....	34
6.3	Aineistoanalyysi: sisällönanalyysi	35
6.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	41
7	Tulokset	43
7.1	Varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotisesta esiopetuksen kokeilusta.....	43
7.1.1	<i>Myönteiset ajatukset vastauksissa</i>	43
7.1.2	<i>Kielteiset ajatukset vastauksissa</i>	45
7.1.3	<i>Ristiriitaiset ajatukset vastauksissa</i>	46
7.2	Millaisia muutoksia kokeilun nähdään tuovan omaan työhön	47
7.3	Millaisia muutoksia opettajat kokevat kokeilun tuovan lapsille	49

7.4	Millaisia asioita varhaiskasvatuksen opettajat toivoivat otettavan huomioon kokeilua suunnitella ja toteutettaessa	51
7.4.1	<i>Kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmaan ja toimintaan liittyviä toiveita ja ajatuksia</i>	<i>51</i>
7.4.2	<i>Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen liittyviä toiveita ja ajatuksia</i>	<i>53</i>
7.5	Tulosten yhteenveto.....	55
8	Johtopäätökset ja pohdinta.....	57
8.1	Tutkimuksen johtopäätökset ja pohdinta	57
8.2	Pohdintaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta.....	60
8.2.1	<i>Pohdintaa jatkotutkimus aiheista</i>	<i>62</i>
	Lähteet	64

1 Johdanto

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkaa elokuussa 2021. Kokeiluun on valittu satunnaisotannalla Suomesta 105 kuntaa, joissa järjestetään kaksivuotista esiopetusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021a) Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on osa opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia –kehittämishjelmaa. Kokeilun tarkoituksena on muun muassa lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta. (Opetushallitus, 2021c)

Pro graduni tarkastelee, millaisia ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu herättää varhaiskasvatuksen opettajissa ennen kokeilun alkua. Tutkimukseni tarkoitus on kerätä ajatuksia ja näkemyksiä kokeilusta itsessään, sen tuomista muutoksista lapsille ja omaan työhön. Lisäksi tarkoitukseni on kerätä ajatuksia sekä ideoita kokeilun järjestämiseen liittyen. Tieto ennakkokäsityksistä ja kokeilun järjestämiseen liittyvistä ajatuksista tuo konkreettista tietoa, jota voidaan hyödyntää kokeilun suunnittelussa, järjestämisessä, mutta myös arvioinnissa.

Perehdyn työssäni lyhyesti suomalaisen esiopetuksen historiaan. Historiallisen tarkastelun merkityksenä on hahmottaa suomalaisen esiopetuksen kehityskaarta ja luoda pohjaa sille, miten suomalainen esiopetus on tullut nykyiseen tilaansa. Historiallinen näkökulma luo myös pohjaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilulle.

Kaksivuotiseen esiopetuksen kokeiluun pyrin perehtymään laajemmin. Pyrin avaamaan kokeilun taustaa, tarkoitusta, tavoitteita ja järjestämiseen liittyviä seikkoja lukijalle mahdollisimman laajasti. Kokeilun järjestäminen ja toteutus on kuitenkin vielä työni julkaisuajankohtana kesken, joten on syytä huomioida, että osa tiedoista on saattanut päivittyä tai muuttua.

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jossa keräsin aineistoni verkkokyselyllä ja analysoin sen sisällönanalyysillä. Tulosten esittelyssä ja johtopäätöksissä olen pyrkinyt avaamaan vastauksia ja pohtimaan erilaisia näkemyksiä ja ajatuksia vastausten taustalla. Kyselyyni vastasi 62 varhaiskasvatuksen opettajaa ympäri Suomen. Tulosten on tarkoitus tarjota tietoa ennakkokäsityksistä kokeilua koskien, mutta myös tuottaa ideoita ja näkemyksiä kaksivuotisen esiopetuksen pedagogisen sisällön sekä toimintatapojen osalta. Tutkimukseni tulosten ei ole

tarkoitus olla yleistettäviä vaan ennemminkin toimia suunnan antajina, niin kokeilun kehittämisen, kuin sen toiminnan toteuttamisenkin osalta.

Päädyin tutkimaan kaksivuotista esiopetusta ensisijaisesti omien kiinnostusten kohteideni myötä. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on mielestäni yksi suurimmista ja mielenkiintoisimmista muutoksista ja kokeiluista, joita esiopetuksessa on hetkeen toteutettu. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu päättyi aiheekseni myös sen ajankohtaisuuden vuoksi. Kokeilu on vasta alkamassa, joten siitä ei ole aiempaa tutkimusta juurikaan saatavilla. Tämän vuoksi koin tärkeäksi osaksi kokeilua kartoittaa ja tutkia myös kokeilua koskevia ennakkokäsityksiä sekä ajatuksia ja näkemyksiä järjestämiseen, jotta kokeilua voidaan kehittää ja arvioida sen aikana myös tietynlaisen ennen – jälkeen asetelman myötä.

Tutkielmani aluksi luodaan teoreettinen katsaus suomalaiseen esiopetukseen ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun. Teoreettisen viitekehyksen jälkeen avaan tutkimukseni toteuttamiseen liittyviä seikkoja. Perustelen valintaani tutkimusmenetelmän sekä aineiston analyysin valitsemisessa. Lisäksi luvussa 6 kuvailen esimerkkien kautta aineistoanalyysini etenemistä ja pohdin tutkielmani luotettavuutta ja eettisyyttä.

Tutkimukseni tulokset esitän luvussa 7. Tutkimuksen tuloksien pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä ja niistä nousseita ajatuksia ja pohdintoja käydään läpi luvussa 8. Pohdinnassa tuon esiin myös ajatuksia jatkotutkimusaiheista, sekä omia ajatuksiani tutkimustuloksista sekä kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta.

2 Suomalaisen esiopetuksen historia ja nykytila

Esiopetuksen synnyllä ja kehityksellä on Suomessa yllättävän pitkä historia. Esiopetus on kehittynyt ja muuttunut sen historian aikana valtavasti, mutta on asioita, jotka ovat pysyneet samana ja toimineet esiopetuksen kasvun ja kehityksen perustana (Hujala, 2002.) Tässä luvussa tarkastelen lyhyesti esiopetuksen historiaa ja syntyä Suomessa sen alkuajoilta tähän päivään. Tarkastelen pääosin esiopetuksen rakennetta, sekä järjestämiseen liittyviä seikkoja esiopetuksen historiassa. Tuon lyhyesti esille myös esiopetuksessa kehittyneet ja muuttuneet oppimiskäsitykset ja tavoitteet. Tutkimukseni aiheena on varhaiskasvatuksen opettajien ajatukset ja näkemykset elokuussa 2021 alkavasta kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta, joka uudistaa ja kehittää suomalaista esiopetusta jälleen. Jotta uuden kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun taustaa, syitä ja perustaa voidaan ymmärtää paremmin, on syytä tarkastella esiopetuksen historiaa, kehitystä ja sitä, miten esiopetus on tullut nykyiseen tilaansa Suomessa.

2.1 Suomalaisen esiopetuksen historiaa

Esiopetuksen historian voidaan nähdä alkaneen pikkulasten kouluista jo 1840-luvulla sekä 1900-luvun alun välitysluokista, joissa opetusta tuolloin ohjasi kouluun siirtymiseen keskittyminen. Pikkulastenkouluissa ja välitysluokilla opetuksen pääpaino oli lukemisessa, kirjoittamisessa sekä laskemisen alkeissa. Myös uskonnolliset opit ohjasivat näiden tahojen toimintaa. (Niikko, 2001, s. 7–8) Ero silloisen lastentarhojen leikkimäiseen toimintaan oli selkeä ja ero koulun ja lastentarhan välillä oli suuri (Holappa, Costiander, Haanpää, Kola-Torvinen & Packalen, 2019).

Esiopetus nousi varsinaisesti keskusteluissa pinnalle 1920-luvulla, jolloin muun muassa kasvatustieteilijä Aukusti Salo toi esiin lastentarhojen vakuuden ja merkityksen kasvatustyössä ja esitti lastentarhojen ja alakoulun yhdistämistä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, tällöin lastentarhat jäivät kuitenkin vielä koulujärjestelmän ulkopuolelle. (Niikko, 2001, s. 8; Virtanen, 2005) Itsenäistymisen jälkeisessä Suomessa koulutus ja sen ajan lastentarhatoiminnan merkitystä, paikkaa ja roolia alettiin nostaa esille keskusteluissa. 1940-luvulla esiopetuksesta alettiin käydä keskustelua opettajien ammattilehdistössä ja esiopetuksen toivottiin nivoutuvan koulutusjärjestelmään. (Virtanen, 2009)

Vaikka esiopetuksen järjestämiseen oli esitetty erilaisia ratkaisuja jo 1940-luvulla, kesti vielä kaksi vuosikymmentä ennen kuin esiopetus nousi uudelleen kiinnostuksen kohteeksi. 1960-

luvulla Suomessa käynnistyi laaja peruskoulu-uudistus, jolloin eri tahoilta kiinnostus esiopetukseen lisääntyi. Tuolloin nähtiin, että peruskoululle tarvittaisiin pohjakoulu – esikoulu. Tällöin kirjattiin myös koulutusjärjestelmän perusteista annettuun lakiin kohta, jonka mukaan koululaitokseen voi kuulua lastentarha tai sitä vastaava esiluokka. Lahdessa sekä Jyväskylässä toteutettiin esikoulukokeilua 1960-luvun lopulla. (Niikko, 2001, s.10; Virtanen, 2009)

Esiopetuksen suunnitteluun ja toteutumiseen asetettiin vuosina 1969 sekä 1970 työryhmä sekä esikoulukomitea, joiden tarkoituksena oli kehittää ja suunnitella esiopetuksen toteutumista. Jo 1970-luvulla komitea esitti erilaisia vaihtoehtoja esiopetuksen järjestämiseksi. Komitea esitti esiopetuksen koskevaksi koko ikäluokkaa, jotka aloittaisivat oppivelvollisuuskoulun seuraavana vuonna. (Niikko, 2001, s.10–11) 1970-luvulla koulutuspoliittinen tavoite olikin saada koko kuusivuotiaiden ikäluokka esiopetukseen ja esiopetus kiinteäksi osaksi peruskoulujärjestelmää. Taloudellisten ja poliittisten syiden varjolla koko ikäluokan esiopetuksen järjestämistä ei nähty mahdolliseksi. (Niikko, 2001, s.12)

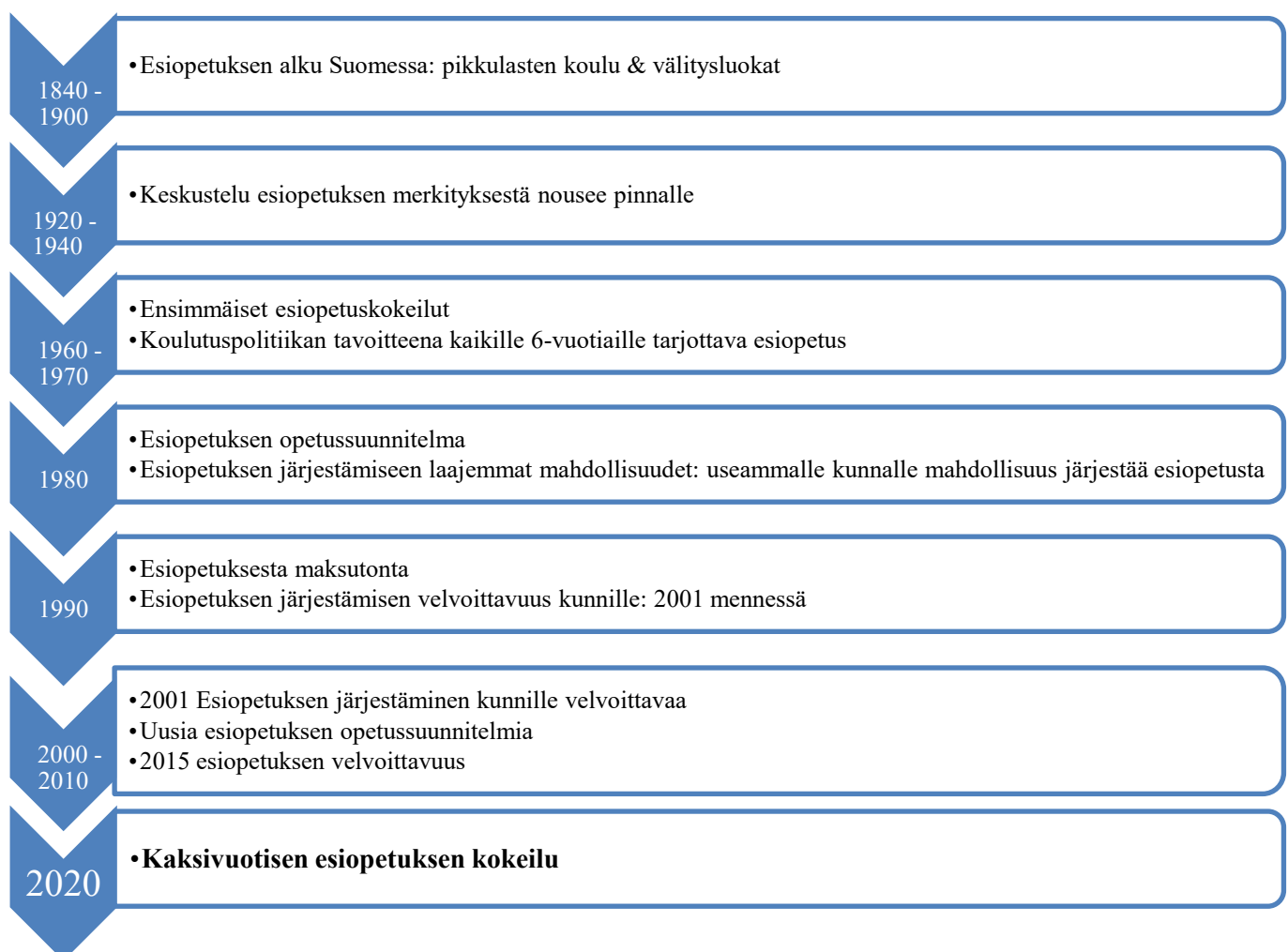
Erilainen tutkimustieto sekä kehittynyt käsitys muun muassa lasten kognitiivisista taidoista, sekä kasvuympäristön merkityksistä edisti esiopetuksen sekä päivähoidon merkityksen tunnistamista myös laajemmin yhteiskunnassa (Niikko, 2001). 1980-luvulla esiopetusta viettiin eteenpäin opetussuunnitelmaratkaisuiden sekä lainsäädäntöön liittyvin keinoin. Kuusivuotiaille laaditussa opetussuunnitelmassa korostettiin jatkumon varhaislapsuudesta oppivelvollisuuteen. Vuoden 1985 voimaantulleet uudet koululait mahdollistivat esiopetuksen järjestämisen peruskoululain mukaan. Lain mukaan peruskouluissa oli mahdollista järjestää yksivuotista esiopetusta lapsille, joiden oppivelvollisuus ei ollut vielä alkanut. (Niikko, 2001)

Esiopetuksen puolesta on taisteltu monta vuosikymmentä ja 1990-luvulla taistelu jatkui edelleen. Tavoitteena oli turvata oikeus esiopetukseen kaikille kuusivuotiaille lapsille. Esiopetusta ja varhaiskasvatusta kehitettiin muun muassa lakiin liittyvien muutosten avulla. (Niikko, 2001) Vuonna 1998 maksuttoman esiopetuksen järjestämisestä tuli kuntien velvoite (Holappa, 2019). Tällöin esiopetukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistumisesta päättäisivät huoltajat (Niikko, 2001, s. 16).

Vuosituhanen vaihteessa esiopetus nousi paitsi yleisesti kiinnostuksen ja kehittämisen kohteeksi, sitä myös uudistettiin tietoisesti. Vuonna 2000 laadittiin uusi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja samana vuonna velvoite esiopetuksen järjestämisestä asetettiin kaikille kunnille, aikarajana vuoden 2001 elokuu. (Opetusministeriö, 2000) Jos tarkastellaan esiopetuksen historiaa ennen 2000-luvulle tuloa ja sen jälkeen, voidaan todeta esiopetuksen

ottaneen valtavia harppauksia 2000-luvulla. 1900-luvun alusta 1990-luvulle esiopetuksessa on tapahtunut suuria muutoksia hitaammin, mutta se on rakennuttanut vankan pohjan esiopetukselle suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on mahdollistanut sen, että 2000-luvulla vain kahdessakymmenessä vuodessa on esiopetuksessa tapahtunut suuria muutoksia ja esiopetusta on viety ja kehitetty eteenpäin. 2000-luvulla on laadittu kaksi uutta esiopetussuunnitelmaa vuosina 2000 sekä 2014. Esiopetusta koskevia lakeja ja säädöksiä on muutettu ja arvioitu säännöllisesti. Vuonna 2015 esiopetuksesta tuli velvoittavaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2015.) Viimeisin uudistus on joulukuussa 2020 hyväksytty kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua koskeva laki (1046/2020), jonka myötä esiopetuksen uusi suunta on kaksivuotinen esiopetus. Kaksivuotinen esiopetus alkaa kokeiluna elokuussa 2021.(Opetushallitus, 2021a)

2.1.1 Suomalaisen esiopetuksen kehityksen merkittävimmät käännekohtat

Kuvio 1. Suomalaisen esiopetuksen käännekohtia eri vuosikymmenillä

Yllä olevaan Kuvioon 1. olen koonnut suomalaisen esiopetuksen kehittymisen merkittävämpiä käännekohtia, joita aiemmin tässä luvussa olen käynyt läpi. Kuviota tarkastellessa voidaan havaita, että nykyisen esiopetuksen järjestämisen puolesta on tehty töitä vuosikymmenien ajan.

Merkittäviä muutoksia esiopetuksessa on sen järjestämisen mahdollisuuksien laajeneminen 1980-luvulla, jonka johdosta seurasi se, että 2000-luvulla esiopetuksen järjestämisestä tuli kuntien velvoite. (Niikko, 2001) Esiopetuksen kehittymiseen ja siihen osallistumiseen on vaikuttanut myös varhaiskasvatuslain lakiuudistukset 1990-luvulla, jolloin alle kouluikäisille taattiin subjektiivinen oikeus päivähöitoon. 1990 ja 2000 luvun vaihteessa esiopetuksesta tuli maksutonta, joka oli jälleen suuri muutos esiopetuksen kehityksessä. (Niikko, 2001) Vuonna 2015 esiopetus asetettiin velvoittavaksi, jolloin siihen osallistumista pyrittiin lisäämään entisestään (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2015.) 2000-luvulla esiopetuksen laatua ja sisältöä on myös alettu kehittää tietoisemmin erilaisten hankkeiden, opettajan koulutusten kehittämisen ja uusien opetussuunnitelmien myötä.

Esiopetuksen kehittymistä ja käännekohtia tarkastellessa on mielenkiintoista huomata kuinka kehittämiskohteet ja tavoitteet ovat pysyneet hyvin samanlaisina vuosien ajan. Kehittämisen kohteena on ollut koulunaloitukseen liittyviä seikkoja aina 1840-luvulta lähtien, koulutuksen piiriin osallistumista on haluttu lisätä 1970-luvulta asti. Myös maksuttomuuden ja oppivelvollisuuden aikaistaminen on ollut esiopetuksen historiassa aiheena pitkään. (Niikko, 2001) Nyt 2020-luvulla halutaan jälleen lisätä osallistumista, edistää tasa-arvoa ja kehittää esi- ja alkuopetuksen yhtenäisyyttä kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun myötä (Opetushallitus, 2021c.)

2.2 Tavoitteet esiopetuksen historiassa

Esiopetuksen tavoitteet, jotka oleellisesti ohjaavat esiopetuksen toimintaa, ovat vahvasti sidoksissa yhteiskunnan sen hetkisiin arvoihin ja aatteisiin. Jos tarkastellaan esimerkiksi esiopetuksen varhaisimpia vaiheita 1800-luvulla, on toiminnassa korostunut kristinuskon merkitys. (Niikko, 2001) Vastaavasti uusimmissa esiopetuksen toimintaa ja tavoitteita määrittelevässä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan uskonnon vapautta ja erityistä sensitiivisyyttä asian suhteen (Opetushallitus, 2014, 2021a.)

Opetussuunnitelmat ja toimintaa ohjaavat asiakirjat ovat 1970-luvulta lähtien asettaneet tavoitteita esiopetukselle. Tavoitteissa on vuosikymmenten aikana tapahtunut selkeitä muutoksia ja niitä on kehitetty muun muassa uuden tiedon sekä yhteiskunnan tilanteen valossa. Tavoitteissa on kuitenkin havaittavissa myös laajoja yhtäläisyyksiä aina 1970-luvulta tähän päivään. Tavoitteiden erot kertovat erityisesti esiopetuksen kehityksestä sen historiassa, mutta yhtäläisyyksien myötä voidaan nähdä esiopetuksen ydin ajatuksen säilyneen läpi sen historian. (Niikko, 2001)

Eroja 1970-luvulta nykypäivään esiopetuksen tavoitteissa on enemmän käsityksistä, siitä, mitä tavoitteilla pyritään saavuttamaan, eikä niinkään tavoitteiden nimeämisessä. Esimerkiksi kouluvalmiuksien saavuttamista korostetaan ennen 2000-luvun vaihdetta, mutta se, mitä kouluvalmiuksilla on tarkoitettu 1970-luvulla, eroaa vuosikymmenten välillä. Vuosituhannen vaihteen jälkeen puhutaan jo oppimaan oppimisesta. (Niikko, 2001) Oppimisympäristöjen tavoitteet mainitaan ensikertaa 1996, jolloin myös leikin ja erilaisten taide- ja ilmaisumenetelmien tavoitteellisuus nostetaan esiin.

Kaikissa esiopetusta koskevissa opetussuunnitelmissa ja sitä ohjaavissa asiakirjoissa 1970-luvulta tähän päivään on ydin, ja esiopetuksen pohjimmainen tavoite pysynyt samana. Esiopetuksen tavoitteena on ollut lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen. Esiopetuksen tavoitteena on aina ollut luoda eheä koulupolku lapsille ja tukea ja havaita mahdolliset oppimisen vaikeudet ajoissa. (Niikko, 2001) Esiopetuksen tavoitteissa on korostettu aina myös terveiden elämäntapojen, liikunnan ja sosiaalisten taitojen, ryhmätyötaitojen sekä tunnetaitojen kehittymisen tukemisen tärkeyttä (Niikko, 2001.)

2.3 Lapsi- ja oppimiskäsitys sekä toiminnan sisältö suomalaisen esiopetuksen historiassa

Lapsi- sekä oppimiskäsitys ovat ohjanneet esiopetuksen käytäntöjä ja kehittymistä sen historiassa (Hujala, 2001.) Esiopetuksen historiassa lapsi- ja oppimiskäsityksiä on käsitelty 1980-luvulta asti julkaistuissa esiopetuksen opetussuunnitelma-asiakirjoissa. Näkemykset lapsesta muovaavat käsityksen oppimisesta ja nämä yhdessä ohjaavat esiopetuksen toimintaa sen sisältöjä ja käytäntöjä. (Niikko, 2001) Vuosikymmenien välillä on yhtäläisyyksiä, mutta myös eroja. Eroja selittää muun muassa yhteiskunnalliset tilanteet, vallitsevat yhteiskunnalliset arvot sekä saatavilla olleet kasvatus ja opetusalan tutkimukset. (Hujala, 2001; Niikko, 2001)

1970-luvulla lapsikäsitys pohjautui vahvasti kehityspsykologiseen näkökulmaan. Lapsen kasvussa ja kehityksessä korostettiin luonnollista ja vaiheittain tapahtuvaa yksilöllistä kehittymistä. (Niikko, 2001, s. 45–46) Vaikka 1970-luvulla korostettiin lasten yksilöllisyyttä ja nostettiin esille yksilöiden väliset erot kehittymisen ja oppimisen osalta, nähtiin lapset opetuksen ja kasvatuksen objektiivisena kohteena. 1980-luvulla lapsen kehittymisen ja oppimisen objektiivisuus säilyi, mutta yksilöllisyys ja oppimisen erojen merkitys korostui. Myös kehitysvaiheisiin ja niiden yksilöllisyyteen alettiin kiinnittää enemmän huomiota lapsikäsituksen ja oppimisen osalta 1980-luvulla. (Niikko, 2001)

1990-luvulla lapsi- ja oppimiskäsitykseen tuli uudenlainen näkökulma, kun lapsilähtöisyys nähtiin uudella tapaa ja lapsen käsitys subjektiivisena oppijana sai sijansa. Lapsi alettiin nähdä itsenäisenä, subjektiivisena, oppijana, joka oppii vuorovaikutuksessa ja yhdessä muiden kanssa. (Niikko, 2001) Lapsen aktiivisuus, lapsuuden arvo ja kaiken vuorovaikutuksen tasa-arvoisuus tuotiin osaksi esiopetuksen lapsi- ja oppimiskäsitystä. Tasa-arvon ja lapsikäsituksen kehittymistä 1990-luvulla edisti ja muokkasi myös se, että Suomi liittyi Yhdistyneiden kansakuntien (YK) lasten oikeuksien sopimukseen vuonna 1991. Myös nykyisen lapsilähtöisyyden ideologia voidaan nähdä alkaneen 1990-luvulla, jossa nostettiin esille lasten omasta toiminnasta lähteviä oppimisprosesseja ja niiden merkitystä (Niikko, 2001.)

2000-luvun alussa esiopetuksen lapsi- ja oppimiskäsitys korosti lapsen kasvun edistämistä ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäseneksi tulemiseen. Lapsikeskeisyys nähtiin ennemmin lasta ohjaavana ja kasvattajan auktoriteettia korostavana asetelmana, jossa lapsen kohdistetaan odotuksia ja vaatimuksia. (Niikko, 2001) Yksilöllisyyttä ja tasa-arvoa korostettiin edelleen, mutta osaksi tuotiin myös vahvasti lasten rooli yhteisöllisyydessä ja siihen osallistumisena. Lapsi nähtiin edelleen subjektiivisena oppijana, jolla on oikeudet, mutta myös velvollisuudet. (Niikko, 2001)

2000-luvulla lapsi- ja oppimiskäsitys ovat muuttuneet ja vuoden 2014 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2014) lapsikäsitys sisältyy ja muotoutuu arvoperustasta sekä oppimiskäsityksestä. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostuu lapsen yksilöllisyys. Yksilöiden historia sekä vahva subjektiivisuuden merkitys korostuu sekä arvoperustassa, että oppimiskäsityksessä. Oppimisen nähdään tapahtuvan vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja lapsen omat mielenkiinnonkohteet sekä innostaminen uuden oppimiseen nähdään merkittävänä seikkoina oppimiskäsityksen muodostumisessa. Lapsi

nähdään itsenäisenä oppijana, jota tulee tukea, innostaa ja rohkaista uuden oppimiseen. (Opetushallitus, 2014)

Vuosikymmenten aikana sekä lapsi- että oppimiskäsitys on muuttunut, mutta yhtäläisyyksiäkin on havaittavissa. Lapsikeskeisyys on yhteistä kaikille vuosikymmenille. Lapsikeskeisyyden painotus ja käsitteen määrittely ja ymmärtäminen eroaa vuosikymmenten välillä, mutta ydinajatus lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisesta on kaikille vuosikymmenille sama. Suurimmat erot ovat lapsen objektiivisuudesta subjektiivisuuteen siirtymisessä, sekä yksilöllisten eroavuuksien korostamisessa.

Yksilöllisyyden ymmärtäminen on vahvasti yhteydessä tasa-arvoon ja lasten oikeuksien toteutumisen tukemiseen. (Niikko, 2001; Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991) Yhtäläisyyksien säilyminen sekä muutosten tekeminen on ollut osana esiopetuksen kehitystä. Lapsi- ja oppimiskäsitys ovat olleet keskeisessä asemassa esiopetuksen toiminnan ja sisällön kehittämistä ja toteuttamista. (Hujala, 2001)

2.3.1 Toiminnan sisältöä suomalaisen esiopetuksen historiassa

Toiminnan ja esiopetuksen sisällön kehittyminen ja muutokset ovat yhteydessä paitsi lapsi- ja oppimiskäsitykseen myös yhteiskunnan ja vuosikymmenen ominaispiirteisiin ja vallalla oleviin muutoksiin ja murroksiin (Niikko, 2001.)

Toiminnan ja esiopetuksen sisällön kehitys vuosikymmenten aikana on vahvasti sidoksissa lapsi- ja oppimiskäsityksen lisäksi yhteiskunnan kehittyminen ja muutokset, kuten esimerkiksi teknologian kehitys sekä monikulttuurisuuden lisääntyminen. Esimerkiksi 1970-luvulla sisältöön oli kirjattu kirkolliset juhlat, joita vastaavasti 2000-luvulla, etenkin 2014 vuoden esiopetuksen asiakirjoissa ei enää tuoda esiin merkittävänä sisältönä kirkollisen, vaan kulttuurillisen roolin myötä (Opetushallitus, 2014.)

Esiopetuksen sisällössä ei ole sen historiassa noudatettu koskaan niin sanottua oppiainejakoa, vaan sisällöt on pyritty nivomaan yhteen ja pyritty toteuttamaan toimintaa, jossa sisällöt yhdistyvät. (Niikko, 2001) Uusimmissa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostuu laaja-alainen osaaminen sekä monipuoliset toimintatavat, jotka toiminnan ja sisällön osalta korostavat tätä, jos 1970-luvulla tärkeänä pidettyä sisällön ja toiminnan ohjautuvuutta. (Opetushallitus, 2014; 2021a; Niikko 2001)

Vuosikymmenten aikana toiminnassa ja sisällössä on paljon yhtäläisyyksiä, mutta yhtäläisyyksissään voidaan nähdä sisällöllisiä eroavaisuuksia ja muutoksia. Muun muassa leikki ja sen merkitys korostuu toiminnassa kautta ajan. (Niikko, 2001) Leikin vapaamuotoisuus ja luonnollisuus lapsen toiminnassa on muuttunut 2000-luvulla oppimisen tavaksi ja välineeksi. Leikin painottaminen toiminnassa korostuu oppimisen välineenä uusimissa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2014; 2021a) Leikin merkitys luontaisena toimintamuotona voidaan nähdä katoavan, kun leikin roolia oppimisen välineenä korostetaan (Niikko, 2001). Toisaalta leikki oppimisen välineenä voidaan nähdä lapselle ominaisena, toiminnallisena ja moniaistillisena oppimisena, joka tapahtuu lapselle luontaisella tavalla (Opetushallitus, 2014).

Teknologian kehitys ja monikulttuurisuus näkyy vahvasti esiopetuksen sisällön ja toiminnan kehittymisessä 2000-luvulle tultaessa. Muun muassa kielitietoisuus sekä erilaisten kulttuurien merkitys ja rooli toiminnan ja sisällön suunnittelussa korostuu 1990-luvun jälkeisissä asiakirjoissa. (Opetushallitus, 2014; 2021a) Myös teknologinen osaaminen ja digitaalisten taitojen merkitys korostuu esiopetuksen toiminnassa ja sisällössä teknologian kehittymisen myötä. (Niikko, 2001; Opetushallitus, 2014; 2021a)

Esiopetuksen toiminnan ja sisällön historiaa tarkastellessa korostuukin voimakkaasti yhteiskunnan kehitys ja toiminnan sopeutuminen vallalla oleviin arvoihin ja yhteiskunnan tarpeisiin. Myös lisääntynyt tutkimustyö esiopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta on varmasti vaikuttanut siihen, millaiseksi esiopetuksen toimintaa on kehitetty.

2.4 Esiopetukseen osallistuminen Suomessa

Suomessa esiopetuksesta tuli velvoittavaa vuonna 2015 (Laki perusopetuslain muuttamisesta 1040/2014.) Velvoittavuus lisäsi esiopetukseen osallistuvien lasten määrää, vaikkakin jo ennen velvoittavuutta esiopetukseen osallistui noin 99 % esiopetusikäisten ikäluokasta (Keränen & Taskinen, 2015.) 2002 vuonna osallistumisprosentti oli lähes sama: 98 % (Taguma, Litjens, Makowiecki, 2012.)

Esiopetukseen osallistumista voidaan tarkastella myös varhaiskasvatuksen kehityksen ja siihen osallistumisen kautta; esiopetus on selkeä jatkumo varhaiskasvatuksesta. Esiopetukseen osallistumiseen ovat muun muassa vaikuttaneet vuosikymmenten aikana naisten työllistyminen, kouluttautumisen kehittyminen sekä kaupunkilaistuminen. Naisten työelämään

siirtyminen lisäsi automaattisesti 1960-luvun jälkeisessä yhteiskunnassa varhaiskasvatuksen tarvetta ja siihen osallistuvien lasten ja perheiden määrää, kun yhä useampi nainen siirtyi työelämään. (Alila & Kinos, 2014) Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen on kuitenkin OECD-maiden keskiarvon alapuolella ja muita pohjoismaita selvästi alhaisempi (OECD, 2015.)

Vaikka esiopetukseen osallistuu näennäisesti lähes kaikki ikäluokan lapset, on esimerkiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun yksi tavoitteista lisätä esiopetukseen osallistuvien lasten määrää ja saada kotona olevia lapsia osaksi esiopetusta. (Opetushallitus, 2021a) Samaan tavoitteeseen on Suomessa pyritty myös ilmaisen 5-vuotiaiden varhaiskasvatuksen kokeilun sekä tehokkaamman palveluohjauksen avulla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020b; Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019)

3 Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu

Elokuussa 2021 Suomessa alkaa kokeilu kaksivuotisesta esiopetuksesta. Kokeilua toteutetaan 105 eri kokeilukunnassa, jotka valikoituivat kokeilulakiin (1046/2020) kirjatun ositetun satunnaistamisen mukaan. (Opetushallitus, 2021b) Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on osa opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia –kehittämishjelmaa. Kokeilun tavoitteena ja tarkoituksena on: vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoa sekä perheiden palveluvalintoja. Lisäksi kokeilun avulla halutaan saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020a)

Tässä luvussa perehdyn kokeiluun, sen suunnitteluun ja toteutukseen yleisesti. Käsittelen kokeilun järjestämiseen, toteutukseen ja arviointiin liittyviä seikkoja, menetelmiä sekä ohjeita. Kaksivuotisen esiopetuksen järjestäminen ja toteutus on työni kirjoitus vaiheessa vielä kesken, joten on huomioitava, että osa tiedoista on saattanut päivittyä tai muuttua työni julkaisu ajankohdan jälkeen.

3.1 Kokeilun taustaa

Kokeilun tavoitteet ovat ohjanneet osaltaan kokeilun järjestämistä ja esimerkiksi kokeilu opetussuunnitelman perusteiden sisältöä. Jotta kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on mahdollistunut, on taustalla pidempiaikaisia suunnitteluun ja järjestämiseen liittyviä tekijöitä.

Opetusministeri Li Andersson (2020) kirjoittaa kolumnissaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun taustalla vaikuttaneen pitkään jatkunut keskustelu esiopetuksen kehittämisestä, sekä viisivuotiaiden kasvatus- ja opetustoiminnan kehittämisestä. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen muihin OECD maihin verrattaessa on alhaisempi ja Karila, Kosonen & Järvenkallas esittävätkin vuoden 2017 *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030* yhtenä osallistumisasteen nostoa edistävänä toimenä esiopetuksen laajentamisen kaksivuotiseksi.

Vuonna 2019 Opetushallitus toteutti alustavan selvityksen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta. Selvityksessä esitetään erilaisia vaihtoehtoja kokeiluun liittyvien lakien, opetussuunnitelmien sekä järjestämistä koskevien asioiden osalta. Selvitys perustuu opetus- ja

kulttuuriministeriön toimeksiantoon ja sen on ollut määrä toimia poliittisen keskustelun ja päätöksenteon tukena. (Opetushallitus, 2019a)

Yhtenä merkittävänä osana kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun toteutumisessa on ollut kokeilun hyväksyminen sekä kokeilulain laadinta ja hyväksyminen hallituksessa. *Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatustilain muuttamisesta* (VN/2741/2020) esitettiin säädettäväksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun uusi kokeilulaki, jonka laki ehdotus lopulta vahvistettiin. Tasavallan Presidentin vahvisti toimesta torstaina 17.12.2020. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020b)

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatustilain muuttamisesta (VN/2741/2020) kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun taustaksi on nostettu esiin Marinin hallituksen ohjelman tavoitteet koulutuksen tasa-arvon edistämiseksi:

”Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Hallituksenohjelman toimeenpanon tueksi on käynnistetty Oikeus oppia -kehittämishankkeita, joka sisältää laajan foorumin ja jonka tavoitteena on muun muassa varhaisten perustaitojen oppimisen ja tuen parantaminen. Keinoiksi on valittu muun muassa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän lisääminen sekä esiopetuksen kehittäminen. Tarkoituksena on myös muodostaa esi- ja alkuopetuksesta nykyistä yhtenäisempi ja joustavampi kokonaisuus. Kaksivuotinen esiopetuksen kokeilu toteutetaan osana tätä kokonaisuutta.”

Kokeilulain hyväksymisen jälkeen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun järjestäminen ja kokeilukuntien otanta käynnisti itse kokeiluun liittyvät toimet. Kokeilun järjestämistä ohjaa Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus sekä kuntakohtaisesti päätettävien asioiden osalta kuntien vastuu henkilöt ja toimet.

3.1.1 Oikeus oppia –kehittämishanke

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on osa Oikeus oppia -kehittämishanketta. Oikeus oppia on Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttama kehittämissuunnitelma, jonka tavoitteena on varhaiskasvatustilain ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon parantaminen. Opetus- ja

kulttuuriministeriö toteuttaa kehittämisohjelmaa vuosina 2020–2022. Kehittämisohjelmilla edistetään oppimista, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Oppimisen tukea ja oppimiseroja pyritään kaventamaan ja ennaltaehkäisemään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019a)

Varhaiskasvatuksen osalta Oikeus oppia – hankkeen avulla on määrä kehittää ja luoda toimenpiteitä, jotka edistävät lapsen oppimista ja hyvinvointia. Oppimiserojen kaventaminen ja ennaltaehkäisy esimerkiksi sosioekonomisista taustoista johtuvista syistä on hankkeen varhaiskasvatuksen osalta merkittävä tavoite. Varhaiskasvatuksen kehittämiseen on hankkeessa varattu 125 miljoonaa euroa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019b)

Kehittämisohjelman tavoitteissa varhaiskasvatuksessa esitetään tasa-arvon lisäämistä muun muassa tuen kehittämisen ja varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämisenä. Kehittämisessä korostetaan laadukkaan varhaiskasvatuksen luovan vahvan perustan lapsen myöhemmälle oppimiselle. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on osana hanketta ja sen nähdään lisäävän sekä varhaiskasvatukseen osallistumista sekä osana joustavan ja yhtenäisen esi- ja alkuopetuksen kehittämistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019b)

Kehittämisohjelma pohjautuu vahvasti tutkimustietoon ja sen aikana tuotettua ja toteutettua tutkimustietoa käytetään perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen ja parantamiseen (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019b.)

3.2 Kokeilun järjestäminen, osallistuminen ja arviointi

Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämistä ohjaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta asetettu kokeilu laki (1046/2020). Laissa toimeenpanoa koskevia seikkoja määritellään muun muassa lain pykälässä §3, jossa määritellään opetus- ja kulttuuriministeriön, opetushallituksen, sekä kuntien roolia kokeilun järjestämisen osalta. Kokeilun toimeenpanoa ohjaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetushallituksen vastuulla on kokeilua koskevan kokeiluopetussuunnitelman perusteiden laadinta. Lisäksi Opetushallituksen vastuulla on toimeenpanon tukeminen sekä kokeilun etenemisen raportointi opetus- ja kulttuuriministeriölle. Opetushallitus vastaa myös kokeilurekisteristä.

Kuntien vastuulla on kokeilun paikalliseen järjestämiseen liittyvät asiat, kuten lasten ja huoltajien tiedottaminen, sekä kuntakohtaisen opetussuunnitelman laatiminen. (Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020, §3) Kokeilukunnan vastuulla on myös järjestää tarvittaessa kaksivuotista esiopetusta suomen- sekä ruotsin kielellä. Lisäksi kunta

vastaa järjestämisessä huoltajien tiedottamisen lisäksi esiopetuksen hakuprosessista, sekä tekee lopullisen päätöksen lapsen ottamisesta kokeilutoimipaikassa järjestettävään kaksivuotiseen esiopetukseen. Kuntien vastuulla on myös ilmoittaa tarvittavat tiedot Opetushallituksen ylläpitämään kokeilureksiteriin. (Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020 §3, §6, §8, §9)

Kaksivuotista esiopetusta järjestetään otantamenetelmällä valikoiduissa toimipaikoissa. Esiopetusta tulee olla kahden vuoden aikana yhteensä 1400 tuntia, enintään viisi tuntia päivässä. (Opetushallitus, 2021a) Esiopetuksen järjestämistä toteutetaan perusopetuksen loma- ja toiminta-aikojen mukaan. Esiopetusta järjestävät yksiköt ovat velvollisia tarjoamaan esiopetukseen osallistuville täydentävää varhaiskasvatusta samassa toimipaikassa (Opetushallitus, 2021a).

3.2.1 Kokeilu- ja verrokkikunnat

Kokeiluun on valittu otantamenetelmällä 105 kuntaa, joissa toteutetaan elokuusta 2021 alkaen kaksivuotista esiopetuskokeilua. Tämän lisäksi on valittu 43 kuntaa, joissa kaksivuotista esiopetusta ei järjestetä, mutta kunnat toimivat verrokkikuntina kokeilua koskevissa tutkimuksissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021a) Kokeiluun valikoituneista kunnista 63 kunnassa suoritetaan vielä erikseen otanta, joka määrittää ne yksiköt, joissa kokeilu toteutetaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021a)

Otantamenetelmää on käytetty sellaisiin kuntiin, tai kunnista koostuviin alueisiin, joilla asuu vähintään 100 2016 vuonna syntynyttä lasta. Lisäksi vaatimuksena on ollut, että kunnassa/kunta alueilla on vähintään neljä kokeilulain (1046/2020) 8§ pykälän edellytykset täyttävää esiopetuspaikkaa. Edellytyksenä on täydentävän varhaiskasvatuksen mahdollisuus.

Kaksivuotista esiopetusta järjestävät kunnat, joissa kokeilua järjestetään kunnan jokaisessa esiopetusta järjestävässä yksikössä	Kaksivuotista esiopetusta järjestävät kunnat, joissa kokeilu toteutuu otannalla valituissa esiopetusta järjestävissä yksiköissä	Verrokkikunnat
Alajärvi-Vimpeli, Aura, Eurajoki, Haapavesi, Hanko, Humppila, Ii, Imatra, Jokioinen, Joroinen, Joutsa, Kalajoki, Kaustinen, Keminmaa, Kemiönsaari, Kiuruvesi, Kustavi, Laitila, Lemi, Luumäki, Maalahti, Muhos, Multia, Paltamo, Parikkala, Pomarkku, Posio, Pälkäne, Ranua, Rautalampi, Saarijärvi, Salla, Sauvo, Siikalatva, Siuntio, Suonenjoki, Säskylä, Tammela, Tohmajärvi, Urjala, Utsjoki	Eura, Hamina, Hattula, Heinola, Helsinki, Huittinen, Hämeenlinna, Ilmajoki, Joensuu, Jyväskylä, Kaarina, Kajaani, Kangasala, Kauhava-Evijärvi-Lappajärvi, Kauniainen, Kempele, Kirkkonummi, Kitee, Kokkola, Kontiolahti, Kruunupyö, Kurikka, Lahti, Laihia, Lappeenranta, Liperi, Lohja, Loimaa, Mikkeli, Murame, Mynämäki, Naantali, Nivala, Nokia, Nurmijärvi, Orimattila, Oulu, Paimio, Parainen, Pieksämäki, Raasepori, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Sastamala, Savonlinna, Sipoo, Sotkamo, Tornio, Turku, Tuusula, Ulvila, Uusikaupunki, Vaasa, Valkeakoski, Vantaa, Varkaus, Vihti, Vöyri, Äänekoski	Askola, Forssa, Hailuoto, Harjavalta, Heinävesi, Iitti, Ikaalinen, Inari, Jämijärvi, Kaskinen, Kemijärvi, Keuruu, Koski Tl, Kristiinankaupunki, Kuhmo, Lapinlahti, Leppävirta, Lieksa, Liminka, Loppi, Merikarvia, Miehikkälä, Virolahti, Oripää, Oulainen, Padasjoki, Parkano, Petäjävesi, Polvijärvi, Pornainen, Pöytyä, Ruokolahti, Rusko, Savitaipale, Simo, Sodankylä, Taivassalo, Tyrnävä, Uurainen, Vaala, Ylitornio, Ypäjä, Ähtäri

Taulukko 1. Kokeiluun osallistuvat koe- ja verrokkikunnat

Taulukossa 1. on esitetty kokeiluun valikoituneet kunnat. Ensimmäisessä sarakkeessa esitetyissä kunnissa kaksivuotista esiopetusta toteutetaan kaikissa niissä yksiköissä, jotka ovat kokeilulain edellytysten mukaisia toimipaikkoja. Toisessa sarakkeessa esitetyissä suuremmissa kunnissa kokeilutoimipaikkojen osalta on tehty uusi osittain satunnaisotantamenetelmä.

Otannassa on valittu suomen, ruotsin- sekä saamenkielisiä toimipaikkoja erilaisilta sosioekonomisilta alueilta.

Alueilta, joissa vieraskielisyys, työttömyys sekä alempi koulutustaso ovat korkeita, voivat olla enintään neljä kertaa suuremmin edustettuna otannassa. Näissä kunnissa kaikki ne, jotka eivät kuulu koeryhmään kuuluvat verrokkiryhmään. (Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020, §5) Lisäksi on erikseen otantamenetelmällä valittu verrokkikuntia, joissa ei kaksivuotista esiopetusta toteuteta ollenkaan, nämä kunnat on listattu taulukon kolmanteen sarakkeeseen.

3.2.2 Kokeiluun osallistuvat lapset

Kokeiluun valikoituneet kunnat sekä yksiköt ovat satunnaisotannalla valittuja. Kokeiluun osallistuvat lapset määräytyvät kokeilutoimipaikkojen mukaan: lapset, jotka ovat toimipaikoissa varhaiskasvatuksessa tai heidät sijoitetaan kotoa kokeilua toteuttavaan toimipaikkaan määrittää sen ovatko he mukana kokeilun koeryhmässä vai ei.

Kokeiluun osallistuminen toimipaikassa on vapaaehtoista ja huoltajat voivat tehdä valinnan osallistuvatko lapset kokeiluun sitä järjestävässä toimipaikassa vai eivät. Kokeilun koeryhmään ja esiopetukseen osallistuminen on kuitenkin velvoittavaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020b; Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020 §6) Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mikäli lapsi ei osallistu esiopetukseen sitä toteuttavassa toimipaikassa on huoltaja vastuussa siitä, että lapsi saavuttaa kaksivuotiselle esiopetukselle asetetut tavoitteet muualla.

Kokeilun koeryhmän lisäksi kokeiluun osallistuu verrokkiryhmiä ja niin kutsuttuja verrokkilapsia. Verrokkilasten asemasta on herännyt keskustelua ja esiin on nostettu kysymyksiä siitä, onko asetelma epätasa-arvoinen ja minkä vuoksi kokeilussa on koe ja verrokkiryhmiä. Opetus ministeri Li Andersson (2020) kommentoi kokeilun merkitystä seuraavasti:

''...Kokeilu ja siihen liittyvä tutkimushanke tukevat tietoon perustuvaa päätöksentekoa tuottamalla arvokasta tietoa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen nivelvaiheiden kehittämiseksi. Velvoittavan esiopetuksen laajentaminen kaikkiin viisivuotiaisiin olisi iso muutos nykytilaan verrattuna ja siksi on järkevää ensin saada tutkittua tietoa sen vaikutuksesta ja vaikuttavuudesta, jota myöhemmin voidaan hyödyntää valtakunnallista toimeenpanoa koskevaa päätöksentekoa varten, eli esiopetuksen laajentamista koko viisivuotiaiden ikäluokkaa koskevaksi...''

Kokeiluun osallistuvista lapsista kerätään tietoa kokeilureksiteriin. Kokeilurekisterin tarkoituksena on mahdollistaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun toimeenpanon hallinnointi, tilastointi, seuranta ja arviointi Kokeilureksiteriin kerättyjä tietoja säilytetään vuoteen 2025 asti. Kokeilureksiteriin kerätään tiedot niin kokeilu- kuin verrokkiryhmienkin lapsista. (Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020 §9)

3.2.3 Kokeilun avustukset

Kokeilun aikana kunta saa avustusta kokeilun kustannuksiin, sekä mahdollisiin maksutulojen menetyksiin. (Lainonen, 2021) Kustannusten suuruudet vaihtelevat kuntakohtaisesti, riippuen kunnan varhaiskasvatusmaksujen, kuljetuskustannuksien keskiarvosta, sekä kokeiluun osallistuvien lasten määrän mukaan (Lainonen, 2021). Jokaisesta kokeiluun valitusta lapsesta maksetaan kuitenkin 50 € kertaerä kattamaan hallintokuluja. Tämä korvaus maksetaan myös verrokki lapsista. Lisäksi jokaisesta kokeiluun osallistuvasta lapsesta maksetaan 30 € kertaerä, jonka on määrä kompensoida oppilashuollon yksilöllisiä palveluja. (Lainonen, 2021)

Kokeilun avustuksia maksetaan eri tavalla riippuen siitä, onko lapsi jo mukana varhaiskasvatuksessa, vai tuleeeko lapsi kaksivuotiseen esiopetukseen kotoa. Jo varhaiskasvatuksessa olevien lasten osalta avustuksia maksetaan varhaiskasvatuksen maksutulojen osalta. Avustus on 60 % 9,5 kuukauden ajalta. Avustuksen määrä lasketaan kunnan 5-vuotiaiden keskimääräisten maksutulotietojen pohjalta. Lisäksi jo varhaiskasvatuksessa olevien lasten osalta avustusta maksetaan kuljetuskustannusten osalta, jonka suuruus määräytyy myös kunnan keskimääräisen kustannustiedon pohjalta. (Lainonen, 2021)

Uusien lasten, eli kotoa tulevien, osalta avustusta maksetaan kunnan keskimääräisen esiopetuksen kustannuksen mukaisesti. Avustuksen määrän laskennassa käytetään vuoden 2018 kuntakohtaisten esiopetuksen kustannusten tietoja. (Lainonen, 2021)

Avustuksia maksetaan vain kokeilun ensimmäiseltä vuodelta. Tämän hetken tiedon mukaan avustukset maksetaan kertamaksuna syys-lokakuussa 2021 sekä 2022, kummankin kokeilu ikäryhmän osalta.

3.2.4 Kokeilun arviointi ja seuranta

Kokeilua arvioidaan ja seurantatutkimusta tehdään valtakunnallisella, kunnallisella sekä myös yksikkökohtaisella taholla. Kokeilun aikana on tarkoitus kehittää ja arvioida pedagogisia toimintatapoja, oppimisympäristöjä sekä

Kokeilun seurannan ja arvioinnin toteuttaja voi teettää kohdejoukkoon kuuluville lapsille kokeilun tarkoituksen toteutumisen selvittämiseksi välttämättömiä arviointeja, joilla seurataan lapsen kehitys- ja oppimisedellytysten, sosiaalisten taitojen sekä lapsen terveen itsetunnon kehitystä. (Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020, §10) Kokeilukunta on velvollinen arvioimaan antamaansa esiopetusta. Lisäksi kuntien tulee osallistua ulkopuoliseen toiminnan sekä kaksivuotisen esiopetuksen ulkoiseen arviointiin ja tutkimukseen. (Opetushallitus, 2021a)

Aalto yliopiston Izadi, Luukkonen, Nokso-Koivisto sekä Sarvimäki (2020) ovat laatineet tutkimussuunnitelman Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta tukemaan kaksivuotista esiopetusta koskevan kokeilun suunnittelua. Tutkimussuunnitelmassa esitetään kokeilun vaikutuksien selvittämiseksi mittaristoa, jonka perusteella vertaillaan koe- ja verrokkiryhmiin kuuluvien lasten oppimistuloksia, sosiaalisia taitoja sekä itsetuntoa. Tutkimus on pitkittäistutkimus, jonka mukaan tutkimuksen kannalta olisi tärkeää toteuttaa lähtötason mittaus sekä peruskoulun aikana toteutuva mittaus. Seurantatutkimukseen osallistuminen olisi vapaaehtoista.

Työni tässä vaiheessa ei ole vielä virallista ja varmaa tietoa mikä kuntien ulkopuolinen taho toteuttaa minkäkin laisia tutkimuksia, arviointeja ja seurantaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisasiantuntijan Mervi Eskeliseltä saamieni tietojen mukaan kilpailutus on vielä kesken ja päätös seurantatutkimuksen tekijästä tehdään kesäkuussa 2021. Myöskään kuntakohtaisten seuranta ja arviointi menetelmien tapaa ei ole mahdollista määritellä yksiselitteisesti. Kokeilu kuntien tulee kirjata omaan kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaansa arvioinnin ja seurannan toteuttamiseen liittyviä seikkoja. (Opetushallitus, 2021a)

3.3 Kokeilu tiivistetysti

Tämän luvun aiemmissa kappaleissa on esitetty kokeiluun liittyviä seikkoja laajemmin. Tämän luvun tarkoitus on tiivistää kokeiluun liittyviä asioita selkokielisemmäksi, jolloin lukijalle välittyy selkeä, yksiselitteisempi kuva siitä, mistä kokeilussa on kyse:

- Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkaa elokuussa 2021 ja kestää toukokuuhun 2024
- Kokeiluun osallistuu osa vuosina 2016 ja 2017 syntyneistä lapsista
- Kokeiluun osallistuvat kunnat, yksiköt ja lapset ovat valikoituneet kokeiluun otantamenetelmällä
- Kokeilu tarkoittaa yksinkertaistettuna sitä, että osalla 2016 ja 2017 vuonna syntyneistä lapsista esiopetus kestää yhden vuoden sijaan kaksivuotta: kun aiemmin esiopetus on alkanut vuotta aiemmin, kuin oppivelvollisuus, kokeilussa mukana oleville esiopetus alkaa kaksi vuotta aiemmin.
- Kokeilun tavoitteena on muun muassa lisätä koulutuksellista tasa-arvoa sekä kehittää lasten oppimisedellytyksiä.
- Kokeilua ohjaa sille erikseen laadittu kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu opetussuunnitelma sekä kokeilu laki (1046/2020). Mukana olevat kunnat laativat omat kokeiluopetussuunnitelmat.
- Kokeilussa on mukana myös verrokkikuntia, yksiköitä ja lapsia. Verrokkina toimiminen tarkoittaa sitä, että näissä yksiköissä ei toteuteta esiopetusta vuotta aiemmin, mutta kyseisiä kunnista/yksiköistä kerätään tietoa, joka toimii kokeilun arvioinnin verrokkietuna.
- Kokeilua arvioidaan ja sen osalta toteutetaan erilaisia seurantatutkimuksia

4 Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus on laatinut kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua varten kokeiluopetussuunnitelman perusteet, joiden on määrä ohjata kaksivuotisen esiopetuksen pedagogista toteutumista. Kokeiluopetussuunnitelman perusteet on laadittu vuoden 2014 esiopetussuunnitelman, sekä vuoden 2018 varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laadinnassa on hyödynnetty myös esiopetusta sekä varhaiskasvatusta koskevien tutkimusten ja arviointien myötä saatua tietoa. (Opetushallitus, 2021a, s. 7) Kokeilun opetussuunnitelman perusteet ovat määräävä asiakirja, joka määrää kokeilun opetuksen tavoitteista, oppimisen alueista ja niiden sisällöstä, kodin ja esiopetuksen yhteistyöstä sekä kasvun ja oppimisen tuen ja oppilashuollon toteutumisesta. (Opetushallitus, 2021a, s. 8) Kokeilussa mukana olevien kuntien tulee laatia kuntakohtainen kokeiluopetussuunnitelma perusteiden määrittelemällä tavalla (Opetushallitus, 2021a, s. 8–9). Perusteissa tuodaan esiin esiopetuksen arvoperustaa, oppimiskäsitystä sekä toimintakulttuuria ja tavoitteita.

4.1 Kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteet perusteissa

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa sekä kehittää esiopetuksen laatua. Lisäksi kokeilun tarkoituksena on kerätä tietoa perheiden palveluvalinnoista, sekä selvittää siirtymävaiheiden ja varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen välistä jatkumoa ja edistää sujuvia siirtymiä sekä turvata oppimisen polun jatkuvuus ja eheys. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020a; Opetushallitus, 2021a) Kokeilun avulla kerätään myös tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksesta lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin sekä terveen itsetunnon muodostumiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020a) Kaksivuotinen esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jonka tavoitteet eri osa-alueilla nivoutuvat vahvasti yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Näitä opetuksen ja toiminnan määriteltyjä tavoitteita avataan kokeilulle laaditussa kokeiluopetussuunnitelman perusteissa. (Opetushallitus, 2021a) Tässä luvussa tuon esiin perusteissa esitettyjä tavoitteita kaksivuotiselle esiopetukselle yleisesti, sekä opetukselle ja toiminnalle asetettuja tavoitteita.

Kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteena on muodostaa pedagogisesti eheä kokonaisuus, jossa otetaan huomioon lasten mielenkiinnon kohteet. (Opetushallitus, 2021a, s. 12) Toiminnan on tarkoitus tarjota lapsille monipuolisia sosiaalisia vuorovaikutussuhteita ja tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. (Opetushallitus, 2021a, s. 13)

Kaksi esiopetusvuotta tarjoaa lapsille enemmän aikaa kasvaa, kehittyä ja oppia omassa tahdissaan. Kaksivuotinen esiopetus mahdollistaa syventymisen oppimialueiden ja toimintakulttuurin kehittämiseen, joka on kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeää. Kaksivuotisen esiopetuksen aikana myös lasten yksilölliset tuen tarpeet on mahdollista huomioida aiemmin ja varhaisen tuen antaminen ja myöhempien vaikeuksien ennalta ehkäiseminen on entistä aikaisempaa ja parempaa. (Opetushallitus, 2021a)

Kaksivuotinen esiopetus ei aseta tavoitteita lasten yleiselle osaamistasolle, vaan tavoitteet keskittyvät pedagogiseen toimintaan, jotka hyödyntävät lapsen kasvua ja oppimista, tavoitteissa huomioidaan erityisesti lapsen yksilöllisyys ja kiinnostuksen kohteet. (Opetushallitus, 2021a)

4.2 Arvoperusta ja oppimiskäsitys kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa

Kaksivuotisen esiopetuksen oppimissuunnitelman perusteissa kuvataan arvoperustaa sekä oppimiskäsitystä. Arvoperusta ja oppimiskäsitys ovat kaiken toiminnan taustalla vaikuttavia teemoja. Arvoperusta ohjaa toiminnan sisältöä sekä yleisesti tukee ja turvaa erilaisten oikeuksien toteutumista. Etenkin arvoperustan syntyä ohjaa useat lait sekä asetukset. Oppimiskäsitys ohjaa taas vahvasti toimintaa ja sitä, kuinka kaksivuotisessa esiopetuksessa nähdään lasten oppimisen tapahtuvan ja kuinka oppimista näin ollen voidaan saada aikaan, tukea ja kehittää.

Kaksivuotisen esiopetuksen arvoperusta korostaa jokaisen lapsen ainutlaatuisuutta sekä lapsuuden itseisarvon merkitystä. Arvoperusta ohjaa toimintaa ja on ikään kuin esiopetuksen perusta. (Opetushallitus, 2021a) Lapsuuden ja lasten yksilöllisyyden vaaliminen sekä lasten oikeuksien takaaminen, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä oikeudenmukaisuus ovat merkittävä osa kaksivuotisen esiopetuksen arvoperustaa. Lapsia kannustetaan, kuullaan ja heitä rohkaistaan itsenäiseen sekä yhteisölliseen toimintaan. Arvoperustassa korostetaan lasten oikeuksia oppimiseen, hyvään hoitoon sekä tasa-arvoon ja esiopetuksessa edistetään lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuoleen, kulttuuritaustaan tai muuhun henkilöön liittyvän ominaisuuteen johtuvista ennakko-odotuksia ja rajoituksia huolimatta. (Opetushallitus, 2021a)

Kaksivuotisen esiopetuksen oppimiskäsityksen mukaan lapset omaksuvat uusia taitoja ja tietoja vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa (Opetushallitus, s. 18, 2021a.)

Oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena kaikkialla ja kaikin aistein tapahtuvana. Lapsen rooli aktiivisena toimijana ja lasten oma toiminta sekä luotto omiin mahdollisuuksiin ovat osa kaksivuotisen esiopetuksen oppimiskäsitystä. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten motivointi, riittävien haasteiden sekä onnistumisen kokemusten tarjoaminen ja oppimisen ilon säilyttäminen opetuksessa ovat esiopetuksen oppimiskäsityksen mukaista toimintaa. Leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys tulee ymmärtää oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. (Opetushallitus, s.18, 2021a)

4.3 Kuntakohtaiset kokeiluopetussuunnitelmat

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2021a) veloitetaan jokaisen kokeiluun osallistuvan kunnan laativan kuntakohtainen kokeiluopetussuunnitelma. Perusteissa on asetettu ohjeistukset kunkin luvun osalta siitä, kuinka kuntien tulee tarkentaa perusteita oman kunnan osalta, mutta myös siitä mitkä perusteiden osa-alueet tulee kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa säilyttää sellaisenaan.

Kuntakohtaisten opetussuunnitelmien tarkoituksena on määritellä, ohjata ja tukea esiopetuksen järjestämistä kaikissa kokeilutoimipaikoissa. Kuntakohtaisessa kokeiluopetussuunnitelmassa voidaan ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä kehittämiskohteet perusteiden laajemman näkemyksen lisäksi.

Opetushallitus (2021b) on kannustanut kuntia omaleimaisuuteen sekä uusien ja erilaisten toimintatapojen rohkeaan kokeiluun ja kehittämiseen kuntakohtaisten opetussuunnitelmien laadinnassa. Rohkaisu ja kannustus kokeilemiseen on painottunut kuitenkin enemmän itse toimintaan ja sen suunnitteluun, kuin itse opetussuunnitelmaan kirjattaviin kuntakohtaisiin tarkennuksiin ja lisäyksiin. Perusteissa kuntakohtaisessa kokeiluopetussuunnitelmassa on esitetty kunnan päätettäväksi seuraavat asiat:

- millä kielillä annettavaa opetusta varten kokeiluopetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään
- miten kokeiluopetussuunnitelma laaditaan, miten sen toteutumista arvioidaan kokeilun aikana ja miten sitä kehitetään

- miten kokeiluopetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden sekä muiden tarvittavien yhteistyökumppaneiden kanssa toteutetaan
- miten paikalliset erityispiirteet, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat suunnitelmat otetaan kokeiluopetussuunnitelmaa valmisteltaessa huomioon
- lapsikohtaisten oppimissuunnitelmien käytöstä ja laatimisen prosessista
- sisällytetäänkö tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain edellyttämät suunnitelmat osaksi kokeiluopetussuunnitelmaa
- miten kokeiluopetussuunnitelmasta ja sitä tarkentavasta vuosittaisesta suunnitelmasta tiedotetaan huoltajia, perusopetusta, sosiaali- ja terveystointia sekä muita sidosryhmiä. (Opetushallitus, 2021a, s. 11)

Lisäksi kunkin perusteiden luvun lopussa on kuntakohtaisille tarkennuksille ohjeistukset sekä määräys siitä, mitkä perusteiden tekstin osat ovat osana myös kuntakohtaista kokeiluopetussuunnitelmaa.

5 Aiempaa tutkimusta aiheesta

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkaa elokuussa 2021, jolloin on ymmärrettävää, ettei itse kaksivuotisen esiopetuksen saralta ole aiempaa tutkimustietoa saatavilla. Aihetta kuitenkin sivuaa ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun toteutuksen vireille panoon on vaikuttanut kansainväliset tutkimukset muun muassa OECD maiden sekä pohjoismaiden vertailututkimuksista varhaiskasvatukseen osallistumisesta. Myös Suomessa toteutetusta ilmaisesta 5-vuotiaiden varhaiskasvatukseen kokeilusta saatua tietoa voidaan pitää kaksivuotisen esiopetuksen kannalta merkittävänä tutkimustietona.

Yhtenä kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteena on lisätä 5-vuotiaiden osallistumisen osuutta varhaiskasvatukseen. OECD:n (2020) tekemässä vertailuissa Suomessa vuonna 2018 varhaiskasvatukseen osallistuu kaikkien OECD maiden keskiarvoa vähemmän lapsia. Samanlaisia tuloksia Suomessa varhaiskasvatukseen osallistumisesta on saatu myös aiempina vuosina (OECD, 2015.) Osallistumista on tarkasteltu 3–5-vuotiaiden keskuudessa. Suomessa 3–5-vuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on kuitenkin noussut selvästi 2010 vuodesta vuoteen 2018, kun vastaava muutos 2005 ja 2010 vuoden aikana on ollut äärimmäisen pieni. (OECD, 2020)

Aiempien tutkimusten myötä on tutkimuksissa havaittu, että varhaiskasvatusta ja esiopetusta saaneet lapset menestyvät myöhemmässä kouluelämässä paremmin. (Kamerman & Gatenio-Gabel, 2007; Gambaro, Stewart & Waldfoege, 2014) Lisäksi on havaittu, että panostamalla esiopetukseen on saatu tuloksia, joissa tulevaisuudessa yksilöt ovat korkeammin kouluttautuneita, elävät terveellisempää elämää, eivätkä kärsi huume- tai päihdeongelmista. (Kirp, 2013; Kamerman & Gatenio-Gabel, 2007)

Esiopetukseen osallistuminen Suomessa on selvästi korkeampaa, kuin varhaiskasvatukseen, sillä esiopetukseen osallistuu nykyään 99 % ikäluokasta (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019.) Esiopetuksesta tuli Suomessa velvoittavaa 2015, mutta jo ennen sitä vuonna 2012 esiopetukseen osallistuminen oli selvästi varhaiskasvatukseen osallistumista suurempaa, sillä noin 96 % ikäluokasta osallistui esiopetukseen vuonna 2012. (Hujala, et. al. 2012; Kinos & Palonen, 2013) Suomalaisen esiopetuksen laadusta ja kehittämiskohteista on tehty laajasti erilaisia tutkimuksia, joiden pohjalta on nostettu esiin erilaisia kehityshankkeita, kehittämiskohteita, kuten esimerkiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun hanke.

Varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämistä on tutkittu myös Suomessa, ilmaisen 5-vuotiaiden varhaiskasvatuksen kokeilun arvioinnin myötä (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019.) Arvioinnin mukaan tehostettu ja henkilökohtaisempi palvelunohjaus sekä varhaiskasvatuksen maksuttomuus lisäsi -vuotiaiden osallistumista varhaiskasvatukseen. Arviossa esitettiin osallistumattomuuden johtuvan esimerkiksi tyytymättömyydestä varhaiskasvatuksen laatuun. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019) Arviossa nostetaan esiin myös keskustelu kaksivuotisesta esiopetuksesta ja korostetaan 5-vuotiaiden ilmaisen varhaiskasvatuksen kokeilun olevan erillinen hanke, joka on nimenomaan varhaiskasvatuksen lakien, käytänteiden ja varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmän alaista toiminta. Arviossa nostetaan esille kaksivuotisen esiopetuksen rooli 5-vuotiaiden lasten kehitykselle ja pohditaan esiopetusta heidän ikätasolleen sopivana toimintana. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019)

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Tutkimukseni tarkoituksena on tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä kerätyn aineiston pohjalta, joten tutkimukseni on laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti induktiivinen. (Juuti & Puusa, 2020) Laadulliselle, eli kvalitatiiviselle tutkimukselle lähtökohtana on todellisuuden moninaisuuden kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 157). Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä tutkimukseen osallistuvien henkilöiden näkökulmasta. Tutkimuksessani keskiössä on henkilöiden erilaiset ajatukset, näkemykset sekä käsitykset tulevasta. (Juuti & Puusa, 2020; Metsämuuronen, 2011) Tutkimukseni tarkoituksena on kerätä varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia sekä erilaisia näkemyksiä kaksivuotisesta esiopetuksesta, jolloin laadullinen tutkimus vastaa tyypiltään tutkimuksen tarkoituksen tarpeisiin. Tutkimuksellani on viitteitä fenomenografiaan, mutta fenomenografinen tutkimus korostaa käsityksiä ja kokemuksia, jolloin se ei vastaa täysin tutkimukseni tarkoitusta, sillä tutkimukseni aiheena on tulevaisuus ja ilmiö, joka ei ole vielä toteutunut. Fenomenografiassa kuitenkin pyritään selvittämään käsitysten eroja eri ryhmissä, jota myös tutkimukseni pyrkii tekemään, jolloin tutkimuksellani on fenomenografinen ote. (Huusko & Paloniemi, 2006)

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus ja laadulliselle tutkimukselle on ominaista soveltaa eri menetelmiä omaan tutkimukseen sopivaksi, jotta tutkimuksen tarkoitus täyttyisi mahdollisimman hyvin (Huusko & Paloniemi, 2006). Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa tulevasta ilmiöstä ja eritellä ajatuksia, mielipiteitä ja näkemyksiä kerätyn aineiston pohjalta.

Tutkimukseni sisältää siis myös viitteitä tulevaisuudentutkimukseen, aiheen käsittäessä ilmiötä, joka on vasta tapahtumassa. Tulevaisuuden tutkimuksessa käytetään aineiston keruussa usein asiantuntijamenetelmiä, joiden tarkoituksena on kerätä alan ammattilaisten näkemyksiä jostakin tulevasta. Asiantuntijoiden ammattitaito sekä luova taito nähdä ja pohtia muutoksia ja murroskohtia toimivat tulevaisuudentutkimuksessa tutkimuksen tulosten yhtenä lähteenä. (Metsämuuronen, 2011, 306) Tulevaisuuden tutkiminen on toisaalta varsin ristiriitainen, mutta mielenkiintoinen tutkimuksen kohde. Tulevaisuutta ei periaatteessa ole olemassa, mutta samalla se kuitenkin on. Ihminen kykenee ennustamaan ja kuvittelemaan tulevaisuutta, jolloin sen tutkiminenkin tulee mahdolliseksi. Tulevaisuus perustuu nykyhetkeen ja ajatuksiin tulevasta, joiden avulla voidaan ikään kuin tutkia tulevaisuutta. (Metsämuuronen, 2011, 280–282)

Päädyin edellä esitettyyn tutkimusotteeseen tutkimukseni aiheen, tarkoituksen ja aineiston perusteella. Tutkimukseni aiheena on kaksivuotinen esiopetus, jonka kokeilu alkaa vasta syksyllä 2021, jolloin kyseisestä ilmiöstä ei tutkimukseen osallistuneilla ole vielä varsinaisia kokemuksia. Tämän takia tutkimukseni on osittain tulevaisuudentutkimusta. Tarkoituksenani on tuoda esille opettajien erilaisia näkemyksiä ja ajatuksia aiheesta. Tutkimukseni on yksinkertaisuudessaan laadullinen tutkimus; opettajat tuottavat itse tekstiä ja tarkoituksena on ymmärtää tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkemyksiä ja ajatuksia tutkittavasta aiheesta. (Huusko & Paloniemi, 2006)

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2007) teoksessa luonnehditaan tutkimuksen tarkoitusta neljän piirteen mukaan. Piirteet eivät ole yksiselitteisiä tai toisiaan poissulkevia, mutta antavat suuntaa tutkimukselle. Tutkimukseni tarkoituksen huomioiden tutkimukseni on kartoittava. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007) Tutkimukseni tarkoituksena on tarkastella varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia sekä esiinnousseita teemoja kaksivuotiseen esiopetukseen liittyen. Toisaalta tutkimukseni tarkoitus on myös osittain kuvaileva sekä ennustava, sillä tarkoituksenani on esittää tarkkoja kuvauksia opettajien ajatuksista ja käsityksistä, joiden kautta pyrin vaikuttamaan ja tuomaan esille käsityksiä tulevasta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 133–135)

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1. Millaisia ajatuksia kaksivuotinen esiopetus herättää varhaiskasvatuksen opettajissa?*
- 2. Millaisia konkreettisia muutoksia opettajat kokevat mahdollisen uudistuksen tuovan?*
- 3. Millaisia asioita opettajat toivovat otettavan huomioon kaksivuotisen esiopetuksen suunnittelussa?*

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkaa syksyllä 2021, joten tutkimukseni tarkoitus on kerätä tietoa ennakkokäsityksistä, sekä ammatillista näkemystä ja käsitystä muutoksen suunnasta ja kokeilun seurauksista. Kaksivuotisen esiopetuksen osalta ei ole vielä paljoa aiempaa tutkimusta, joten koen opettajien ennakkokäsitysten ja ajatusten tuovan esille tärkeää tietoa

tulevaisuutta ajatellen. Alalla työskentelevillä on kokemusta ja selkeitä ammatillisia näkemyksiä kokeilua koskien ja koen tärkeäksi näiden esiin tuomisen. Tutkimukseni tuo esille konkreettisia huolia, sekä hyviä ideoita ja aiheita, joita kaksivuotista esiopetusta suunnitellessa ja toteutettaessa tulisi ottaa huomioon. Niin sanottu ”kenttätieto” on arvokasta ja tuo esiin sekä pieniä arkisia, mutta myös laajempia pedagogisia sekä rakenteellisia huomioita. Tutkimukseni aineistoa voidaan hyödyntää esimerkiksi kokeilun erilaisessa suunnittelussa, kehittämisessä, arvioinnissa sekä jatkotutkimuksia suunnitellessa.

6.2 Aineiston keruu

Aineiston keruu tapahtui Google Forms -verkkokyselyllä, jonka jaoin Facebookissa kahdessa varhaiskasvatusalan ryhmässä. Kyselyssä (Liite 1.) oli kaikkiaan yhdeksän kysymystä sekä lopussa yksi sana vapaa kohta, jossa vastaajat saivat mahdollisuuden kommentoida aihetta tai kyselyä haluamallaan tavalla. Yhdeksästä kysymyksestä neljä taustatietoja selvittävää kysymystä oli monivalintakysymyksiä, jotka olivat osin strukturoituja (sisälsivät mahdollisuuden vastata muu, mikä *tai* en halua vastata) ja vastaavasti loput viisi kysymystä olivat avoimia kysymyksiä. Kyselyssä selvitettiin taustatietoina vastaajan koulutus, työkokemus vuosina sekä ryhmä, jossa hän työskentelee. Lisäksi kyselyssä selvitettiin, työskenteleekö vastaaja kunnassa, jossa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkaa syksyllä 2021.

Kyselyn avoimet ja tutkimuksen aihetta käsittelevät kysymykset olivat:

- Millaisia ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen toteutuminen sinussa herättää?
- Millaisia muutoksia koet kaksivuotisen esiopetuksen tuovan lapsille?
- Millaisia muutoksia koet kaksivuotisen esiopetuksen tuovan sinun työhösi?
- Millaisia asioita sinä toivoisit otettavan huomioon kaksivuotista esiopetusta toteuttaessa ja sitä suunnitellessa?
- Millaisia ideoita, teemoja, asioita toivoisit otettavan huomioon viisivuotiaiden esiopetussuunnitelmassa?

Päädyin aineistonkeruussa verkkokysely menetelmään, sillä se tukee parhaiten tutkimusaihettani. Kaksivuotinen esiopetus koskettaa lähes koko Suomea, jolloin aineistoa on syytä kerätä laajalti ympäri Suomen. Verkkokyselyiden etuna on sen nopeus, sekä laaja

tavoitettavuus; kyselyyn voi vastata mistä tahansa kunnasta. Lisäksi viime aikoina on havaittu, että verkossa jaetut, kaikilla älylaitteilla toimivat kyselyt, ovat kasvattaneet vastausprosenttiaan, kun taas vastaavasti postikyselyiden vastausprosentit ovat viime vuosien aikana laskeneet. (Valli, 2018; Valli & Perkkilä, 2018) Avointen kysymysten määrä ja niiden kautta saatava tieto palvelee tutkimukseni aihetta parhaiten. Kun halutaan selvittää mitä tutkimukseen osallistunut henkilö aiheesta ajattelee, on avoin kysymys valintana parempi, sillä silloin vastaaja saa ilmaista itseään omin sanoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 193–196)

Kysely oli avoinna 02.02.2021 – 08.02.2021 välisen ajan. Vastauksia kyselyyn tuli tänä aikana 62 kappaletta, jonka jälkeen suljin kyselyn. Kyselyyn vastanneet säilyttävät täysanonyymiyden, eikä heitä voida tunnistaa vastauksista. Kyselylomakkeen saatekirjeessä, sekä saateviestissä Facebookin julkaisuissa on tuotu esille, että vastaajan vastauksia käytetään työssäni. Kyselyn eettisyyteen, heikkouksiin sekä tutkimustulosten kannalta mahdollisiin haittoihin perehdyn tarkemmin myöhemmin luvussa 6.4.

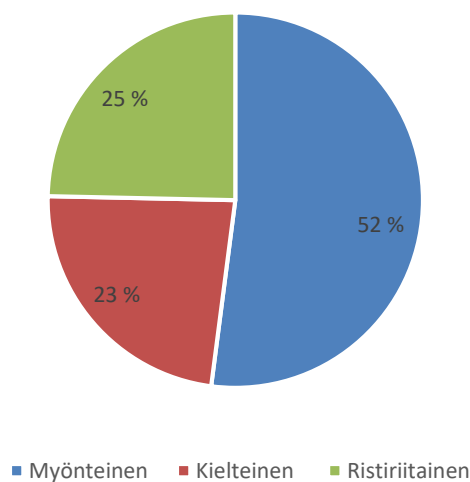
6.3 Aineistoanalyysi: sisällönanalyysi

Aineistoanalyysin valitseminen tutkimukselleni oli haastavaa, sillä niin aihe, kuin teoreettinen viitekehys ovat vaikeita määrittellä täysin yksiselitteisesti, eikä voida puhua kokemusten tulkinnasta, vaan käsiteltävänä on ajatukset ja näkemykset tulevasta. Tämän vuoksi päädyin sisällönanalyysiin, joka on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää lähes missä tahansa laadullisessa tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018) Myös sisällönanalyysin tekemiseen perehtyessä koin sen palvelevan tutkimukseni aihetta ja aineiston analysointia parhaiten.

Aineiston analyysi ja sen myötä tehty tulkinta ja johtopäätökset ovat tutkimuksen ydin asia. Aineiston analyysi menetelmää valitessani pohdin ensin, mitä aineistosta haluan saada tietää. Jo aineiston keruuta suunnitellessani pohdin, miten saan kerättyä haluamaani tietoa ja aineistoa analysoidessa keskityin erittelemään aineistosta näihin kysymyksiin vastaavia osioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 216) Ennen varsinaista analyysia kävin läpi vastaukset ja selvitin, onko jokin vastauksista jätettävä analyysivaiheesta pois. Vastauksia läpi käydessä jouduin hylkäämään yhden vastauksista, sillä siihen vastannut henkilö ei kuulunut ammattiryhmään, jota tutkimukseni koski. Vastausten tarkistamisen jälkeen aloin järjestämään aineistoani kolmella eri tapaa. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2007) mukaan tutkimuksen esityöt ovat tärkeässä roolissa, ennen kuin aineistoa voidaan lähteä tarkemmin analysoimaan.

Järjestin aineistoani eri tutkimuskysymysten kohdalla hieman eri tavoin eri tutkimuskysymysten kohdalla. Aineistolleni, sekä aiheelleni oli myös relevanttia käyttää kvantitatiivisia metodeita vastausten määrän esittämiseksi. Määrällisiä tuloksia analysoin suoraan kyselylomakkeen luoman taulukon avulla, sekä Excel laskentataulukko-ohjelman avulla. Numeraaliset ja kvantitatiiviset tulokset ovat usein mielletty realistiseksi tiedoksi, joka tekee asiasta tai ilmiöstä mitattavan (Neuendorf, 2017.) Tutkimuksessani määrällisesti esitetyt tiedot ovat ensisijaisesti sisällönanalyysin tukena. Alla olevassa kaaviossa (Kaavio 1.) on esitetty ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastauksista teemoittelun myötä esiin nousseiden asenteiden kategorioiden osuus vastauksissa. Vastausten kuulumisesta tiettyyn kategoriaan vastasin itse tutkijana ja laskin vastausten määrät kirjaten ne Excel laskentataulukko-ohjelmaan. Excel laskentataulukko-ohjelma muodosti laskemistani määristä alla olevan kaavion.

Millaisia ajatuksia kaksivuotinen esiopetus herättää varhaiskasvatuksen opettajissa?

Kaavio 1. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastausten määrät teemoittain

Tutkimuskysymykset ohjasivat paitsi jo kyselylomakkeen luomista, myös aineiston analyysia. Vahva päätös siitä, mitä aineistosta haluaa tietää ohjaa aineiston analyysiä ja sen etenemistä. Usein aineistosta on nostettavissa esiin useita kiinnostavia näkökulmia, mutta päätöksen teko on osa tutkimuksen ja analyysin tekemistä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018) Asettamieni tutkimuskysymysten pohjalta oli helppo lähteä myös jäsentämään vastauksia ja sen myötä poimimaan vastauksista esiin nousseita teemoja, asioita, ajatuksia ja asenteita.

Teema-alueiden mukaan tekemstäni jäsentelystä nostin esiin esimerkiksi asenteita kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun osalta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007; Vilkka, 2021) Selkeä listaus tutkimuskysymyksen pohjalta tehdyistä asiasisällöistä helpottaa tutkimustulosten esittämistä tuloksissa. Listauksen jälkeen pyrin kategorisoimaan vastauksissa esiinnousseet asiasisällöt, aiheet ja teemat. Kategorisoinnin avulla nostin esiin vastauksien perusteluita tai mahdollisia syitä vastauksille (Vilkka, 2021; Gibbs, 2018.) Tämän takia erottelin vastaukset esimerkiksi koulutustaustan mukaan, jotta saisin paremmin eroteltua vastauksista tietoa koulutustaustan vaikutuksista vastauksiin.

Tutkimukseni kannalta on kuitenkin tärkeää analysoida myös kokonaisuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka vastaus olisi kategorisoitu tai perusteltu aiemmin toisen tutkimuskysymyksen osalta, voi olla, että sen jäsentäminen ja analysointi toiseen tutkimuskysymykseen olisi relevanttia toteuttaa eri tavalla. On tärkeää ymmärtää, että vastaus tarjoaa kokonaisuutena tietoa mahdollisesti muihin tutkimukselleni asettamiin kysymyksiin, jolloin vastauksia tulee tarkastella kokonaisuutena kaikkien tutkimuskysymysten ja kyselylomakkeen vastausten kautta.

Analyysia tehdessäni noudatin sovelletusti Tuomin ja Sarajärven (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi teoksessa esitettyä Timo Laineen runkoa sekä Vilkan (2021) esittämän esimerkkiä analyysin tekemiseksi. Rungossa ensimmäisenä korostetaan päätöksen tekoa siitä, mikä aineistossa todella kiinnostaa. Kuten edellä mainittu, aineiston analyysiäni ja sitä, mikä aineistossa kiinnostaa ohjaa tutkimukseni kolme tutkimuskysymystä. Seuraavaksi ohjeron mukaan on käydä aineisto läpi ja eritellä sen sisällöstä kiinnostavat asiat ja koota ne yhteen – tällä tarkoitetaan aineiston jäsentelyä ja tiivistystä esimerkiksi asiasisältöjen pohjalta, jonka pohjalta siirrytään kohtaan kolme kategorisointiin, joka voidaan nähdä myös: tyypittelynä, luokitteluna ja teemoitteluna. (Tuomi, Sarajärvi, 2018; Vilkka, 2021) Näiden pohjalta siirrytään analyysin viimeiseen vaiheeseen, tulosten esittelyyn ja yhteenvetoon.

Tutkimuskysymykseni ohjasivat analyysin tekemistä ja eri kysymysten kohdalla toteutin hieman erilaisia analyysi menetelmiä, joita kuvaan seuraavaksi kunkin tutkimuskysymyksen osalta. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on *millaisia ajatuksia kaksivuotinen esiopetus herättää varhaiskasvatuksen opettajissa?*. Tähän kysymykseen etsin vastauksia aineistosta luokittelemalla ja teemoittelemalla. Luokittelussa ja teemoittelua tehdessäni pyrin havainnoimaan etenkin asenteisiin ja suoraan mielipiteisiin liittyviä mainintoja. Mikäli vastauksessa esiin tullutta asennetta tai mielipidettä ei ollut perusteltu, luokittelin ja teemoittelin

vastauksen sen mukaan, oliko vastaus myönteinen kielteinen vai ristiriitainen. Tämän lisäksi keräsin vastauksia teemoitellen ne myönteisiin ja kielteisiin, näissä vastauksissa erittelin perusteluja siten, liittyikö ne asenteisiin ja omiin kokemuksiin, vai tuotiinko perusteluissa esille esimerkiksi ammatillisia näkemyksiä tai ulkoisia esimerkiksi resursseihin liittyviä seikkoja.

Kokosin vastauksista esiinnoitteita asenteita ja ajatuksia listaksi ja havainnoin millaiset ajatukset nousivat esiin useammassa vastauksissa. Tämän jälkeen etsin vastauksille mahdollisia perusteluita, mutta kiinnitin huomiota myös siihen, millaisia vastauksia ei ollut perusteltu. Nämä perustelut sekä perustelemattomat asenteet, ajatukset ja tuntemukset muodostivat tulokset ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni. Alla oleva taulukko (Taulukko 2.) on esimerkkinä vastauksista, joissa ei annettu mitään perusteluja, sekä vastauksista, jotka on perusteltu.

Ei perusteluja	Myönteinen, perusteltu	Kielteinen, perusteltu
Turhaa Järkytystä.. Hyvältä kuulostaa Hämmennystä En pidä ajatuksesta. Innostusta	Hieno juttu! Koen, että tämä olisi todella lapsen etu. Viisivuotiaat ovat erityisessä iässä, hienoa, että se tunnustetaan! He ovat usein uteliaita, innokkaita, pohtivia, vauhdikkaita, pieniä ja isoja ja taitavia. Viisivuotiaan leikki on parhaimmillaan maagista! Toivottavasti uudistus toteutetaan niin, että alan asiantuntijoita aidosti kuullaan.	En tykkää. Mistä tilat, työntekijät, resurssit. Miksi lasten koulutaivalta pitää aikaistaa? Kouluunhan tämä on verrannollinen, koska jossain kohtaa siitä tulee velvoittava. Lisäksi koulutusvaatimukset ovat henkilöstölle mahdottomia toteuttaa, koska esiopetuspatenttien omaavista opettajista on järjetön pula.
Kielteisiä ja myönteisiä suhtautumisia. Vastauksia ei perusteltu mitenkään, asenteeseen/mielipiteeseen liittyviä	Myönteinen suhtautuminen. Perusteluina lapsen etu ja ammatillinen näkemys.	Kielteinen suhtautuminen. Perusteluina resurssit, kokeilun kielteinen vaikutus lapseen.

Taulukko 2. Esimerkkejä perustelemattomista ja perustelluista vastauksista

Tutkimukseni toisena kysymyksenä olen kerännyt tietoa siitä, millaisia konkreettisia muutoksia opettajat kokevat kaksivuotisen esiopetuksen tuovan lapsille, mutta myös heidän omaan työhönsä. Tätä kysymystä aineistosta analysoidessani käytin tyypittelyä, jonka tarkoituksena on kerätä yhtenäistä tietoa tietyistä teemasta, jonka myötä näkemyksistä voidaan luoda tietynlainen yleistys. (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Gibbs, 2018)

Vastauksista, jotka koskivat muutoksia, on havaittavissa erilaisuuksia, mutta myös samankaltaisuuksia. Tutkimukseni aiheen mukaan on mielestäni tärkeää tuoda esiin erilaisia näkemyksiä ja ajatuksia, mutta myös havainnoida ja analysoida sitä, millaiset näkemykset toistuvat ja ovat yleisimpiä, kuin toiset. Etenkin toisen tutkimuskysymyksen kohdalla myös vastaajien koulutustaustalla oli suuri merkitys vastausten sisällölle, tämän huomasin tarkastellessani sosionomitaustaisten opettajien vastauksia erillisenä ryhmänä.

Analysoidessani aineistoa toisen tutkimuskysymyksen pohjalta keskityin erityisesti keräämään konkreettisia asioita ja erottelin nämä vastauksista selkeästi listaksi samalla tavalla kuin ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta. Perusteluiden sijaan toisen tutkimuskysymyksen kohdalla otin huomioon vastaajien koulutustaustan, työkokemuksen sekä vastaajien mahdolliset asenteet kokeilua kohtaan. Pyrin löytämään taustatietojen ja asenteiden yhteyksiä siihen, kokevatko vastaajat muutoksia tietyllä tapaa.

Alla esitetty esimerkki (Tauluko 3.), jossa pitkästä vastauksesta on eroteltu konkreettiset muutokset, joita aineistosta pyrin erittelemään vastausten saamiseksi. Kuten esimerkeistä huomaa vastauksissa oli paljon pohdintaa ja etenkin omakohtaista näkemystä työn muutoksista. Aineistoa analysoidessa keräsin vastauksista samanlaisuuksia ja pyrin tuomaan tuloksissa esiin yleisimpinä koettuja muutoksia.

Vastaus	Konkreettiset muutokset
Kaikille lapsille vielä tasa-arvoisemmat lähtökohdat koulutielle. Varmasti huomataan näin vielä tarkemmin mahdollisesti keskittymis ja muut oppimista hankaloittavat vaikeudet. Ei siinä varmasti mitään negatiivista ole, kunhan opetuksen sisältö ei ole liiaksi sidottu "kynätehtäviin" tms. Toivoisin että lapset saisivat edelleen harjoitella kaveri ja leikkitaitoja (sosiaalisia taitoja) enempi kuin istua pulpetissa.	<ul style="list-style-type: none"> • Tasa-arvo lisääntyy • Tuen tarpeen aiempi huomioiminen
Menetätkö työni, koska olenko pätevä opettamaan viskareita tässä uudessa esiopetuskonseptissa? Miten riittää työntekijöitä esiopetukseen, kun ei riitä tekijöitä nytkään? Maisterit ja kandit eivät halua päiväkotii/esiopetukseen töihin isojen ryhmäkokojen ja huonon palkan takia. Mitä kaksi vuotinen esiopetus muuttaa? Sen että vähäisetkään opettajakelpoiset sosionomit eivät kelpaa tähän työhön.	<ul style="list-style-type: none"> • Oman työkuvan muutos • Omien työmahdollisuuksien kapeneminen • Sosionomien asema

Taulukko 3. Esimerkit vastauksista poimituista konkreettisista muutoksista

Kolmannen tutkimuskysymykseni tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen opettajien toiveita ja ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun järjestämiseen ja toteutukseen liittyen. Tämän tutkimuskysymyksen vastausten analysoinnin kohdalla keskityin erityisesti vastausten tarkkaan läpikäyntiin ja pyrin erittelemään sieltä selkeitä, konkreettisia toiveita ja näkemyksiä. Käytin analysoidessani samantyylistä menetelmää, kuin yllä olevassa taulukossa. Keräsin konkreettisia ajatuksia, ideoita ja asioita, joita toivottiin suunnitelmissa otettavan huomioon. Vastauksissa erottelin kaksivuotisen esiopetuksen toiminnan suunnitteluun, kuten opetussuunnitelmiin liittyviä ajatuksia, sekä järjestämiseen, kuten resursseihin liittyviä ajatuksia ja kokosin näistä yhtenäisiä vastauksia. Listaus ja aiheisisältöjen kategorisointi

kolmannen tutkimuskysymyksen kohdalla toteutui selkeiden teemojen kautta. Kolmannen tutkimuskysymyksen kohdalla taustatiedoilla tai aiemmilla vastauksilla ei ollut merkitystä, vaan tarkoituksena oli erottaa konkreettiset asiat vastauksista ja nostaa esille eniten esiinnoitettuja asioita. Aineistoa analysoidessa oli tärkeää olla tarkkana ja havaita vastauksista ajatuksia ja konkreettisia näkemyksiä kokeilun suunnittelun osalta, sillä osa vastauksista tarvitsi enemmän tarkkaa tulkintaa, jonka pohjalta käsitteellistää ajatuksia, enemmän kuin toiset.

Vastaus	Analysointi	Konkreettinen idea
Että touhu ei mene liian vakavaksi ja koulumaiseksi. Että ryhmien ikäjakauma pysyy järkevänä. Että henkilöstömitoituksia tarkennetaan 3-4v lasten osalta. Että sosionomeilla säilyisi pätevyys tai ainakin taattaisiin järkevä jatkokouluttautuminen.	Että touhu ei mene liian vakavaksi ja koulumaiseksi = toiminnan tulee olla viisivuotiaille sopivaa Että sosionomeilla säilyisi pätevyys = sosionomit, joilla ei ole esiopetuspätevyyttä huomioiminen	Ikäkohtiaset toimintatavat= leikki, toiminnallisuus Epäpätevien sosionomien huomioiminen= kaksivuotisen esiopetuksen henkilöstön rakenne

Taulukko 4. Esimerkki vastauksen analysoinnista ja ideoiden/ajatusten konkretisoinnista

Taulukoissa 4. esitetty analysointitapa, jolla olen jäsentänyt vastauksia, on tuotu esiin analysoinnin näkyväksi tekemisen vuoksi. Analyysimenetelmäni on läpi tutkimukseni aineistolähtöinen, jolle ominaisena piirteenä on se, että aineistosta luodaan teoreettista kokonaisuutta, jossa aiemman teorian merkitystä ei korosteta. Etenkin kun tutkimukseni aiheena on tulevaisuudessa tapahtuva kokeilu, josta ei ole kokemuksia, eikä varisnaista teoriaa, korostuu aineiston sisällön merkitys tutkimukseni vastausten tarkastelussa. (Eskola, 2010; Tuomi & Sarajärvi, 2018)

6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on merkittävä rooli tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Tutkijan tulee rehellisesti avata tekemiään valintojaan siitä, mitä, miten ja miksi on

päätynyt tutkimuksessaan tietynlaisiin valintoihin. (Vilka, 2019) Koen avanneeni tutkimukseni toteutustapaa ja menetelmiä avoimesti, jotta analyysi ja menetelmien valinta avautuu lukijalle ja tälle välittyy selkeästi syyt ja menetelmien valintaan vaikuttaneet seikat.

Tutkimuksen tulisi aina olla puolueetonta ja arvovapaata. Arvot ovat kuitenkin hyvin vahvasti sidoksissa tiedostamattomasti ihmisen ajatteluun ja toimintaan, näin ollen myös ohjaavat vahvasti tutkijan toimintaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018) Tämän tutkimuksen toteutuksessa omat arvoni ohjasivat tutkimusaiheen valintaa oman kiinnostuksen myötä. Tutkimuksen analyysin ja tulosten tarkastelun aikana asetin tietoisesti omat mielipiteeni, asenteeni ja oman suhtautumiseni kaksivuotisen esiopetuksen osalta syrjään ja suhtauduin jokaiseen vastaukseen neutraalisti ja pyrin aina ymmärtämään vastaajan näkökulmia ja vastauksia tämän kirjoitusten kautta.

Tutkimukseni ei ole tarkoitus pelkistää ja yleistää tai tuoda tuloksissa esiin vain yhtä oikeaa ajatusta, vaan tutkimukselleni olennaista on tuoda esiin erilaisia ajatuksia ja näkemyksiä, riippumatta siitä mikä vastauksissa esiinnoussut käsitys tai ajatus on. Tutkimukseni luotettavuutta pohtiessa on vastausten laaja käsittely luotettavuutta vahvistava piirre. Aineiston keruussa tutkimukseni luotettavuutta voidaan nähdä heikentävän verkkokyselyyn liittyvät ongelmat. Vaikka internetin käyttö ja verkossa tehtävien kyselyiden määrä on kasvanut, voidaan todeta, että verkkokyselyihin vastaa useimmiten internetiä aktiivisemmin käyttävät henkilöt. (Segadal, 2015; Valli & Perkkilä, 2018) Tutkimukseni ulkopuolelle on jäänyt henkilöitä, jotka eivät joko ole aktiivisia internetin ja sosiaalisen median käyttäjiä, sekä henkilöitä, jotka ovat syystä tai toisesta verkkokyselyiden tavoittamattomuudessa. Toisaalta verkkokyselyn voidaan nähdä lisäävän tutkimuksen luotettavuutta, sillä se on laajemman joukon saatavilla ja siihen vastaaminen koetaan paperilla toteutettua kyselyä helpommaksi (Valli & Perkkilä, 2018.)

Eettisyyden osalta pyrin noudattamaan tutkimuksille ominaista etiikkaa jo aihetta suunnitellessani. Huomioin tutkimuksen eettiset ongelmat ja haasteet tutkimusta tehdessäni ja toimin aina eettisyyden huomioiden. Kyselyn osalta tärkeänä eettisyyden piirteenä koen sen, että tutkimukseni voi taata kaikille vastaajille täysanonymiyden, eikä heitä voida tunnistaa tai jäljittää vastauksista mitenkään. (Ess, 2015)

7 Tulokset

Tutkimukseni tuloksia lähden esittämään tutkimuskysymysten pohjalta. Tämän luvun alaluvut on nimetty tutkimuskysymysten pohjalta ja olen koonnut aineistossa esiinnousseita asioita aineistoanalyysini sisällönanalyysin avulla kokonaisuuksiksi. Tuloksia pohdin tarkemmin ja tarkastelen niiden yhteyttä muun muassa kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin johtopäätökset/pohdinta luvussa.

Tutkimukseni aineisto koostui 62 vastauksesta, joista tutkimukseen kelpoisia vastauksia oli 61. Yksi vastaajista ei taustatietojen mukaan vastannut tutkimukseni määrittelemää ammattiryhmää: vastaaja ei ollut varhaiskasvatuksen opettaja. Vastaajien taustatietoina kysyttiin koulutustausta, työkokemus vuosina, ikäryhmä, jossa työskentelee, sekä työskenteleekö vastaaja kunnassa, jossa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua toteutetaan.

Tutkimuksen tulosten kannalta merkittävää on se, että tutkimukseen osallistuneista 46,8 % oli koulutukseltaan sosionomeja. Koulutuksen merkitys nousee esiin erityisesti toisen tutkimuskysymyksen tuloksissa, jossa vastaajat pohtivat kokeilun tuomaa muutosta omaan työhön.

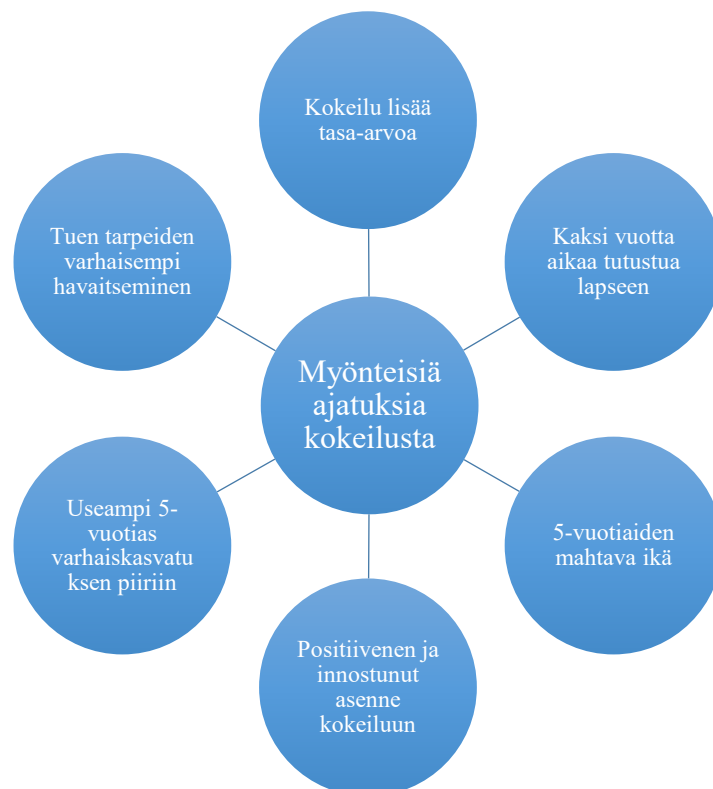
7.1 Varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotisesta esiopetuksen kokeilusta

Varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotisesta esiopetuksesta voidaan luokitella kolmeen eri kategoriaan: myönteisiin, kielteisiin sekä ristiriitaisiin. Vastauksissa nousi esiin eniten myönteisiä näkemyksiä ja kokeilua pidettiin pääosin myönteisenä myös ristiriitaisissa vastauksissa. Kussakin kategoriassa oli perusteltuja sekä ei perusteltuja vastauksia. Perustelut liittyivät joko asenteisiin ja mielipiteisiin tai sitten vastaus oli perusteltu kokeilun tuomien hyötyjen tai haittojen kautta

7.1.1 Myönteiset ajatukset vastauksissa

Yli puolet vastaajista kokivat kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun myönteisenä uudistuksena ja toivat vastauksissaan esille kokeilun hyödyt lapsille. Myönteisenä kokeilussa nähtiin muun muassa tasa-arvon lisääntyminen, lasten tuentarpeisiin varhaisemman puuttumisen mahdollisuus, sekä vieraskielisten lasten kielitietoisuuden lisääntyminen. Vastauksissa korostui myös kahden esiopetusvuoden hyöty lapsen tutustumisen sekä tämän yksilöllisten tarpeiden

huomioimisen parempana mahdollisuutena. Kahden vuoden koettiin tuovan lisää tietoa ja parempaa ymmärrystä lapsesta. Tämä nähtiin suurena etuna esimerkiksi lapsen kouluun siirtymisen yhteydessä; varhaiskasvatuksen opettajat kokivat, että kahden vuoden aikana lapsi tulee tutummaksi ja tietojen jakaminen tulevan opettajan kanssa on helpompaa ja parempaa, kuin yksi vuotisen esiopetuksen aikana. Alla olevaan kuvioon (Kuvio 2.) on koottuna vastauksista esiinnousseita myönteisiä ajatuksia ja perusteluita kaksivuotisesta esiopetuksesta.

Kuvio 2. Vastauksissa esiinnousseita myönteisiä ajatuksia ja perusteluita

Myönteisenä asiana ja perusteluna kokeilulle nähtiin myös se, että yhä useampi 5-vuotias saataisiin varhaiskasvatuksen piiriin. Kotona olevien lasten osallistuminen aikaisemmin esiopetukseen nähtiin yhtenä kokeilun tuomana myönteisimpänä muutoksena. Kokeilun nähtiin lisäävän tasa-arvoa ja oppimiseroja erityisesti kotona olevien lasten osallistumisen osalta.

Myönteisiä ajatuksia perusteltiin osittain myös omaan kokemukseen, mielipiteeseen sekä asenteeseen liittyen. Into, positiivisuus ja myönteisyys korostui vastauksissa, joissa oli myös ammatillisesti perusteltu kokeilun myönteisyyttä. Into ja positiivinen asenne tuli esiin sanavalintojen, mutta myös omaan kokemukseen perustuen. Intoa herätti myös vastaajien näkemys ja käsitys 5-vuotiaista lapsista. Heidät nähtiin mahtavana ja innokkaana ikäluokkana.

5-vuotiaat kuvattiin innostuviksi, energisiksi, uteliaiksi ja kokeilun koettiin myönteisellä tavalla tunnustavan tämän iän mahdollisuuksia ja ainutlaatuisuutta.

7.1.2 Kielteiset ajatukset vastauksissa

Kielteisiä ajatuksia ja suhtautumisia kokeiluun oli vastauksissa noin 20 %. Kielteiset ajatukset olivat pääosin asenteisiin tai mielipiteisiin liittyviä ilmauksia, vastauksia kysymykseen käyttäen yksittäisiä sanoja ja mielipiteen ilmaisuja kuten: *Turhaa, Järkytystä....*

Kuvio 3. Vastauksissa esiin nousseita kielteisiä ajatuksia ja perusteluita

Yllä olevassa kuviossa (Kuvio 3.) on kuvattu vastauksissa esiin nousseita kielteisten ajatuksia, joita edellä on esitetty. Kuviossa on kirjattuna vastauksissa useammin mainitut kielteiset ajatukset ja näkemykset, joita varhaiskasvatuksen opettajat kokevat kaksivuotisesta esiopetuksesta.

Kielteisiä ajatuksia oli myös perusteltu ja kokeiluun suhtautumista tuotu esiin pelon, huolen sekä kokeilun kielteisten seurausten myötä. Huolestuttavana nähtiin kokeilun tuomat

lisääntyvät resurssipulat, kuten pätevien opettajien vajeen kasvun sekä jo valmiiksi täynnä olevien yksiköiden ja tilojen kuormittavuus. Pätevien opettajien pula nousi erityisesti esiin vastauksissa, joissa pohdittiin samalla sosionomien pätevyyttä opettaa kaksivuotisessa esiopetusryhmässä. Tilojen sekä muiden resurssien myötä kielteiset ajatukset kokeilua kohtaan korostivat järjestämiseen liittyviä seikkoja.

Kielteisessä vastauksissa eniten kuitenkin korostui kaksi teemaa; koulumaisuuden pelko, sekä lapsuuden ja leikin loppu. Useissa kielteisesti kokeiluun suhtautuvista vastauksissa nousi esiin esiopetuksen ja koulumaisuuden aikaistuminen ja nähtiin, että kaksivuotinen esiopetus tuo mukanaan 5-vuotiaille ei toivottuja muutoksia, kuten paljon kynätehtäviä sekä koulumaista toimintaa, joka vähentäisi lasten mahdollisuutta leikkiin ja jopa estäisi lapsia olemasta lapsia.

Kielteisiä ajatuksia perusteltiin myös sillä, että nykyinen rakenne ja systeemi koettiin hyväksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita pidettiin hyvänä asiakirjana 5-vuotiaiden toiminnalle, eikä kokeilun koettu antavan suurta muutosta, vaan ennemminkin lisäävän työtä ja aiheuttavan enemmän haittaa, kuin hyötyä. Haittoina nähtiin edellä mainittuja asioita kuten resurssit, lasten vaatimustaso sekä ”turha paperityö”. Vastauksissa korostettiin laadukkaaseen varhaiskasvatukseen panostamista uuden esiopetussysteemin luomisen sijaan.

7.1.3 Ristiriitaiset ajatukset vastauksissa

Osa vastauksista sisälsi myönteisiä ja kielteisiä ajatuksia kokeiluun liittyen. Osa vastauksista oli selkeästi ristiriitaisia ja niissä pohdittiin kokeilua kriittisesti ja omien ajatusten ristiriitaisuutta tuotiin selkeästi esille.

Kokeilua saatettiin pitää myönteisenä muutoksena, mutta kokeilun nopeaa aikataulua kritisoitiin ja pohdittiin muun muassa kokeilun todellisia syitä. Eräs vastaajista esimerkiksi ihmetteli nopean aikataulun syytä ja pohti, onko kokeilussa todellisuudessa keskiössä lapsen etu, vai jokin säästö tai muu rahallinen etu valtiolle tai kokeilua järjestävälle taholle. Ristiriitaisuutta aiheutti myös paljon sosionomien asema; kokeiluun suhtauduttiin myönteisesti ja sen hyödyn nähtiin, mutta se ettei sosionomeilla ole välttämättä mahdollisuutta työskennellä esiopetuksessa koettiin harmillisena ja tämän vuoksi kokeiluun suhtautuminen oli vastaajista hieman ristiriitaista.

Ristiriitaisia ajatuksia heräsi myös siksi, että kysely oli toteutettu ennen kuin kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet oli julkaistu, tai ennen kuin kunnilla oli varsinaista

tietoa kokeiluun osallistumisesta. Alla olevasta vastauksesta tulee hyvin esiin, miten epävarmuus kokeilun tavoitteista ja toimintatavoista on ollut yhtenä vaikuttavana tekijänä vastausten ristiriitaisuuden, mutta myös muiden vastausten osalta.

''Ristiriitaisia, sillä meille ei ole vielä mitään tietoa tullut opetuksen sisällöstä tai mahdollisista koulutuksista. Ja ristiriitaisia myös siksi, kun paljon tulee kentältä pyyntöä siitä, että lasten kanssa painotettaisiin juuri ryhmässäolemisen- ja kaveritaitoihin. Tuleekohan nyt sitten painotusta eri lailla opetuspuolelle sitten kumminkin vai mistähän on kyse. No, sen aika näyttää kun päästään lähemmäksi syksyä.''

Yksittäisissä vastauksissa nousi esiin vastaajan ristiriitaisia ajatuksia, mutta kokonaisuutena vastauksia tarkastellessa voi havaita myös vastausten välisiä ristiriitoja: toisaalta myönteisenä nähty asia saattoi olla kielteinen toiselle.

7.2 Millaisia muutoksia kokeilun nähdään tuovan omaan työhön

Aineistossa nousi esiin sosionomien asema ja mahdollisuudet esiopetuksessa erityisesti, kun tarkastellaan varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä siitä, millaisia muutoksia kaksivuotinen esiopetus tuo heidän työhönsä. Sosionomien mahdollisuuksien ja aseman lisäksi esiin nousi muutokset muiden ryhmien kuormittavuuteen. Kokeilun myötä nähtiin myös työn muuttuvan osittain helpommaksi, etenkin suunnittelun ja toiminnan toteutumisen osalta. Lisäksi vastauksissa nousi esiin käsityksiä, joissa kokeilun ei uskota tuovan mitään muutoksia omaan opettajan työhön.

Sosionomien koulutuksen omaavien vastaajien vastauksissa nousi esiin heidän koulutuksensa riittämättömyys esiopetukseen. Suurin osa vastanneista sosionomeista ei omaa esiopetuspätevyyttä ja tämän pätevyyden puutos koettiin kielteisenä muutoksena omaan työhön. Vastauksissa nousi esiin huoli oman työn jatkuvuudesta, sekä siitä olisiko sosionomi taustaisilla opettajilla enää mahdollisuuksia työskennellä muussa, kuin alle 5-vuotiaiden lasten ryhmissä. Vastauksissa korostui harmitus siitä, ettei voi välttämättä jatkaa työtään itselleen mieluisammassa ryhmässä. Osa vastaajista toivoisikin täydennyskoulutusmahdollisuutta tai henkilöstörakenteen huomioimista kokeilun ryhmiä muodostettaessa.

Vastauksissa nousi esiin ryhmien rakenteiden kautta tulevat muutokset omaan työhön. Osa opettajista nosti esille muiden ryhmien kuormittavuuden lisääntymisen, kun 5–6-vuotiaat ovat

omana ryhmänään. Nähtiin, että alle 5-vuotiaiden ryhmät muuttuvat kuormittavimmaksi, kuin 3–5-vuotiaiden ryhmät ovat. Alla olevassa vastauksessa tulee hyvin esiin pohdinta siitä, miten kokeilu vaikuttaa myös yksikön muihin ryhmiin ja näiden ryhmien opettajien ja henkilöstön työhön.

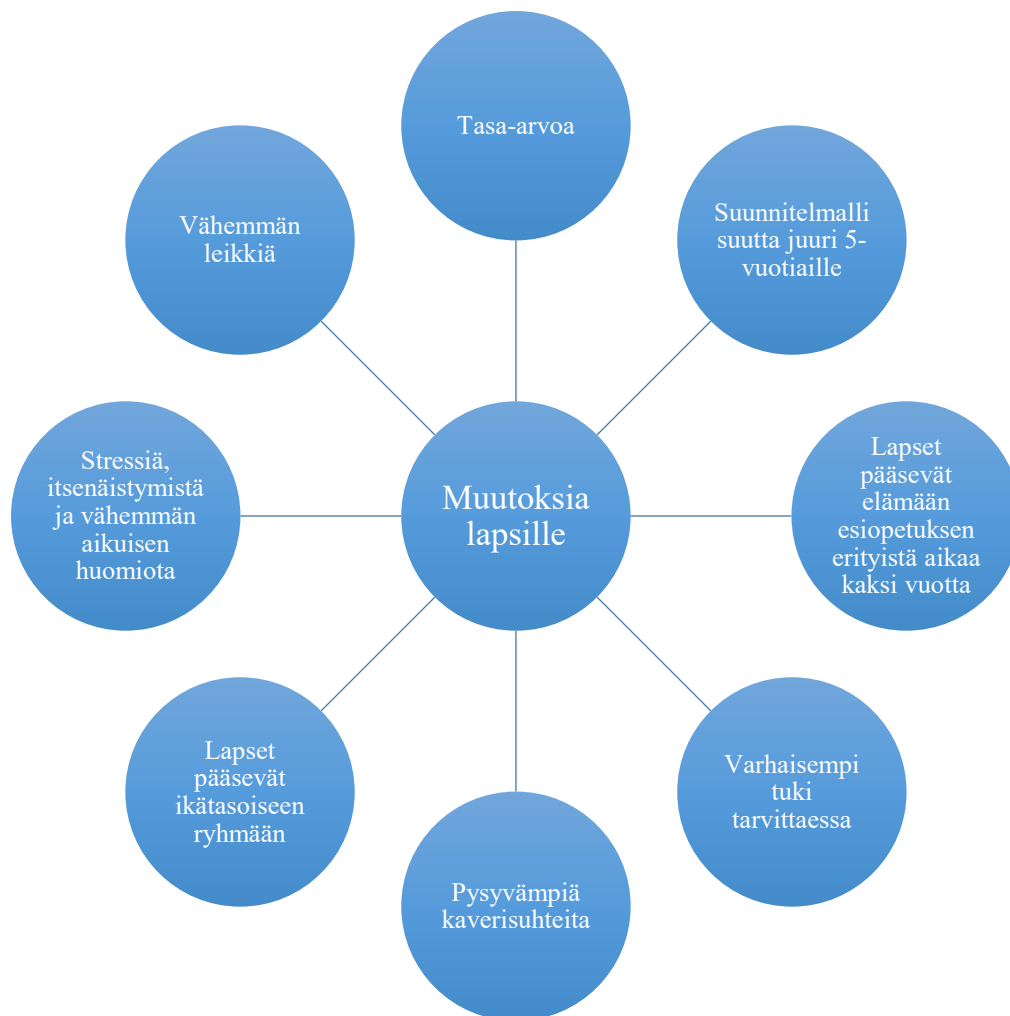
''...Mietityttää myös kasvaako ryhmien kuormitus jos uudet ryhmät ovat 0v-2v/3v ja 2v/3v-4v. Varsinkin jos ryhmässä on 21 3-4-vuotiasta, tulisi henkilöstömitoituksia miettiä uudestaan. On aivan eri asia pitää hanskassa 7 eskaria kuin 7 3v:tä saati tehdä jotain kehittävää samalla''

Toiset taas näkivät tämän etuna, jonka myötä toimintaa on helpompi suunnitella, niin 3–4-vuotiaille, kuin myös kaksivuotisen esiopetuksen ryhmälle. Opettajat korostivat vastauksissaan ryhmien toiminnan suunnittelun helpottuvan erityisesti silloin, kun ikähaarukka pienenee ja toiminnan suunnittelussa voidaan ottaa kyseisen ryhmän lapsien ikätaso entistä paremmin huomioon, Kokeilun tuoma muutos ryhmä rakenteisiin koettiin siis kahdella tapaa: muutos omaan työhön työtä hankaloittavana sekä omaa työtä helpottavana.

Osa vastaajista ei kokenut kaksivuotisen esiopetuksen vaikuttavan heidän työhönsä mitenkään. Kaikki vastaajat, jotka eivät kokeneet kokeilun tuovan muutoksia omaan työhönsä olivat esiopetuspätevyyden omaavia opettajia, jotka työskentelivät esiopetusryhmässä.

7.3 Millaisia muutoksia opettajat kokevat kokeilun tuovan lapsille

Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksista nousi esiin paljon myönteisiä muutoksia, kun heiltä kysyttiin, millaisia muutoksia he uskovat kokeilun tuovan lapsille. Vaikka opettajan ajatukset kaksivuotisesta esiopetuksesta olisivat toisissa vastauksissa saattaneet olla kielteisiä, oli tähän kysymykseen pyritty nostamaan ensisijaisesti myönteisiä muutoksia. Alla olevaan kuvioon (Kuvio 4.) on koottu vastauksista esiinnousseita varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä siitä, millaisia muutoksia kokeilun uskotaan tuovan lapsille. Kuvioon 4. on koottu muutokset, joita nousi esiin useammissa vastauksissa.

Kuvio 4. Millaisia muutoksia vastaajat näkevät kokeilun tuovan lapsille

Vastauksissa nousi erityisesti esiin kokeilun myötä vahvistuva tasa-arvo. Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat, että kokeilun myötä erityisesti koulunaloittamiseen liittyvien taitojen ja edellytysten tasaantuminen on kokeilun myötä tapahtuva muutos. Tähän liittyen vastauksissa

tuotiin esille kahden vuoden tarjoamat mahdollisuudet; lapsilla on kaksivuotta aikaa oppia ja kehittyä rauhassa, ryhmäytyä ja kasvaa yhdessä mahdollisten tulevien koulukavereiden seurassa. Tämän muutoksen uskottiin myös vähentävän esimerkiksi kiusaamista. Tasa-arvoa edistävänä nähtiin myös aikaisempi tuen tarpeen mahdollinen havainnointi ja siihen aikaisemmin puuttuminen.

Kokeilun uskotaan myös tuovan myönteisiä muutoksia lapsille silloin, kun toimintaa voidaan toteuttaa suunnitelmallisemmin juuri 5-vuotiaille. Lisäksi ikätasoiseen ryhmään kuulumisen ja vertaissuhteiden laadun uskotaan kokeilun myötä parantuvan. Erityisesti 3–5-vuotiaiden, tai sisarusryhmissä työskentelevät opettajat kokivat, että muutos edistää 5-vuotiaiden kokonaisvaltaista kehitystä paremmin, kun ryhmässä on enemmän lapsen ikäisiä ja vertaisia lapsia.

Osa opettajien vastauksista nosti esiin kokeilun tuomia kielteisiä muutoksia, joissa korostui samoja teemoja, kuin tutkimukseni ensimmäisen tutkimuskysymyksenkin osalta. Vastauksissa pohdittiin ja nostettiin esiin esiopetuksen koulumaisuus ja sen liiallinen kuormittavuus 5-vuotiaille lapsille. Vastauksissa nostettiin esiin kokeilun muuttavan 5-vuotiaiden lasten päivärytmiä ja päivän sisältöä koulumaiseksi ja nähtiin, että kokeilun myötä leikille ja lapsuudelle ei ole enää niin paljon tilaa, kuin varhaiskasvatuksessa olisi. Kokeilun tuomana muutoksena esitettiin myös vaatimustason kasvu, joka kuormittaa 5-vuotiasta lasta ja valmistaa tätä liikaa suoritusyhteiskunnallisiin asenteisiin. Kokeilun myötä pelätään lapsuuden lyhenevän samalla, kun vaatimustaso, tavoitteellisuus ja taitojen määrä kasvaa.

Varhaiskasvatuksen opettajien pohtiessa muutoksia lapsille korostui myös tietynlainen ristiriitaisuus: osa näki saman asian myönteisenä muutoksena ja toinen taas kielteisenä. Vastauksissa korostui kuitenkin yksilöllisten seikkojen merkitys myös lapsissa. Lasten yksilölliset tarpeet vaihtelevat ja nähtiin, että osa lapsista saa myönteisimpiä muutoksia kuin ehkä toiset. Taitotasot sekä yksilökohtaiset kehitysvaiheet nähtiin merkittäväksi ja niiden roolia kokeilun muutoksien suunnalle pidettiin tärkeinä. Koettiin esimerkiksi tärkeäksi havaita yksilölliset herkkyyksikaudet ja toimia niiden hyväksi. Opettajat toivat myös vastauksissaan esiin toiminnan ja opettajien roolin siinä, millaisia muutoksia kokeilu lapsille tuo.

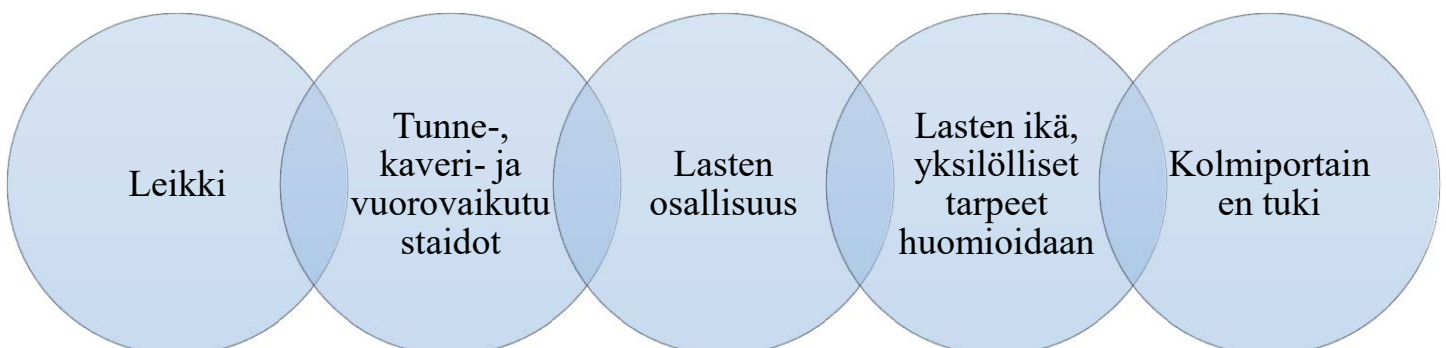
''Jos viisivuotiaille opetus on vielä leikinomaista, mutta sisältää jo esiopetuksen tehtäviä, se voi parhaimmillaan tuoda lapsille paljon iloa, onnistumisen kokemuksia ja oppimisen riemua. Toisaalta jos opetus on liian haastavaa lapselle, se voi tuoda päinvastaisia ajatuksia ja tunteita''

Yllä lainaus vastauksesta, jossa yksi vastaajista kuvaa hyvin esimerkiksi leikin merkitystä muutoksiin: mikäli toiminta on leikinomaista, mutta pitää sisällään pedagogisia tavoitteita on muutos lapselle myönteinen, mutta mikäli taas toiminnassa ei oteta huomioon lasten ikää ja yksilökohtaista kehitystä voi kokeilun vaikutukset olla päinvastaisia.

7.4 Millaisia asioita varhaiskasvatuksen opettajat toivoivat otettavan huomioon kokeilua suunniteltaessa ja toteutettaessa

Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa nousi esiin järjestämistä koskevia toiveita sekä toiminnan ja opetussuunnitelman sisältöön liittyviä ajatuksia. Kysely on toteutettu ennen kuin Opetushallitus julkaisi kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, joten tutkimukseni tulokset on esitetty siinä valossa, ettei vastaajilla ole ollut tiedossa perusteiden tavoitteita, teemoja tai ohjeistuksia kaksivuotisen esiopetuksen toiminnan järjestämisen ja pedagogisen sisällön osilta.

7.4.1 Kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmaan ja toimintaan liittyviä toiveita ja ajatuksia

Kuvio 5. Vastauksissa esiinnousseita teemoja ja ajatuksia opetussuunnitelmaan ja toimintaan liittyen

Kuvioon 5. on koottu varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa eniten esiin nousseita teemoja ja asioita, joita he toivoivat kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmassa korostettavan.

Leikki nousi esiin vastauksissa useassa eri kohdassa ja monella eri tapaa. Varhaiskasvatuksen opettajat korostivat vastauksissaan leikin merkitystä itsessään, mutta myös toiminnan ja oppimisen välineenä. Nähtiin, että erityisesti 5-vuotiaiden kanssa ohjattua pedagogista leikkiä tulisi kehittää ja sen merkitystä lisätä myös opetussuunnitelmissa. Useampi vastaaja koki, että 5-vuotiaiden kanssa leikki ja leikin kautta tapahtuva oppiminen tulee olla kaksivuotisen esiopetuksen toiminnan suunnittelun ja toteutuksen keskiössä. Leikille haluttiin tarjota runsaasti aikaa, riittävästi mahdollisuuksia kehittää, syventää ja jatkaa leikkiä pidempiäkin aikoja. Leikin ohjaaminen ja pedagoginen rikastuttaminen koettiin tärkeäksi osaksi kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmia ja toiminnan suunnittelua ajatellen.

Tunne-, kaveri ja vuorovaikutustaitojen harjoittamisen tärkeyttä nostettiin esiin myös useammassa vastauksessa. Näihin taitoihin toivottiin selkeitä tavoitteita ja valmista materiaalia, jolla lasten tunnetaitoja sekä kaveritaitoja voitaisiin kehittää ja näin ollen muun muassa ehkäistä kiusaamista. Tunne ja erilaisten vuorovaikutustaitojen kehittämisen ja harjoittelun merkitystä tuotiin esiin tulevaisuuden, globalisoituvan maailman sekä yhteiskunnan, mielenterveyden kuin myös lapsen sen hetkisen hyvinvoinnin laadun parantamisen valossa.

Opettajien vastauksissa nousi esiin lasten osallisuuden ja lasten mielenkiinnonkohteista lähtöisin olevan toiminnan lisääminen. Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat, että 5-vuotiaiden toiminnassa tulee huomioida entistä herkemmin lasten kiinnostuksen kohteet ja rakentaa erilaisia oppimiskokonaisuuksia niiden ympärille. Lasten osallisuuden lisäämiseen toivottiin myös selkeitä vinkkejä, tavoitteita ja toimintaa tukevia ohjeita. Lasten osallisuuden tekeminen näkyvämmäksi koettiin tärkeäksi kaksivuotisen esiopetuksen toiminnan suunnittelun kannalta.

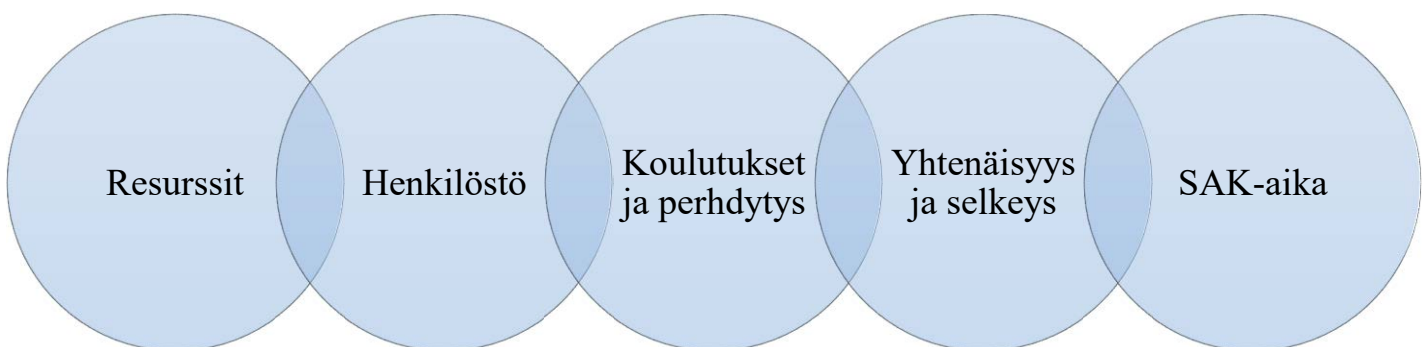
Lasten osallisuuden myötä vastauksissa nostettiin esiin lasten yksilökohtaisempi huomioiminen toiminnassa. Kiinnostustenkohteiden lisäksi korostettiin ikätasoista toimintaa ja yksilöllisten erojen huomioimista toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvatuksen opettajat toivat vastauksissa esiin huolen siitä, että kaksivuotinen esiopetus asettaa lapsille liian suuria tavoitteita, eikä ota riittävästi huomioon lasten yksilöllisiä eroja ja 5-vuotiaiden ikäkohtaisia asioita. Kaksivuotisen esiopetuksen toivottiin tuovan mahdollisuuksia erilaisille oppijoille ja korostavan yksilöllisyyttä ja erilaisia oppijoita.

Kolmiportaisen tuen ja mahdollisiin oppimisvaikeuksiin tai muihin tuen tarpeen asioihin opettajat toivoivat kaksivuotisen esiopetuksen tarjoavan paremmat mahdollisuudet, selkeämpiä ohjeita sekä mahdollisesti tukea tietynlaisten haasteiden varhaiseen havaitsemiseen. Vastauksissa nostettiin esiin myös 5-vuotiaiden kehitysvaihe ja tämän ikäluokan ymmärtäminen tuen asioissa ja mahdollisten tuentarpeen asioiden muokkaaminen 5-vuotiaille sopivimmiksi. Opettajat toivat esiin myös tuen asiat ryhmätasolla; nähtiin, että 5-vuotialle ryhmän tukeminen ja koko ryhmään kohdistuvat tuki toimet saattaisivat toimia yksilöllisiä tukitoimia paremmin. Tähän toivottiin kaksivuotisen esiopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa erilaisia mahdollisuuksia.

Opetussuunnitelmaan ja sen sisältöön oli varhaiskasvatuksen opettajilla edellä mainittujen asioiden lisäksi paljon viittauksia nykyiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma koettiin hyväksi ja sen soveltamista esiopetukseen esitettiin hyvänä toimintatapana kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Osa vastaajista toi esiin kahdenvuoden esiopetusajan ja näiden vuosien eroavaisuudet. Tuotiin esiin, että niin opetussuunnitelma, kuin toimintaa ohjaavat asiakirjat, joiden tulisi olla laadittu niin, ettei esiopetusvuodet toista toisiaan ja lapsi kokisi samoja asioita kahtena vuotena peräkkäin. Alla on ote erään opettajan vastauksesta, jossa tulee esiin edellä mainittuja asioita, mutta siinä on tuotu esiin myös se, että kaksivuotisen esiopetuksen suunnittelussa on toteutettava selkeä ero varhaiskasvatukseen, jotta kokeilulla luodaan jotain uutta.

”...Lapsen osallisuus, ryhmässä toimimisen taidot, tuen tarpeiden huomiointi, kehittyvät omantoiminnanohjauksen taidot. Selkeät opetuskokonaisuudet, pedagogisuus ja selkeä ero normi vakalle, jotta tällä kokeilulla saavutetaan jotain sellaista, mitä ei aikaisemmin ole saatu...”

7.4.2 Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen liittyviä toiveita ja ajatuksia

Kuvio 6. Varhaiskasvatuksen opettajien toiveet ja ajatukset kokeilun järjestämiseen liittyen

Varhaiskasvatuksen opettajien toiveita ja ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen liittyen on koottu Kuvioon 6. Vastauksissa korostui erityisesti resursseihin ja henkilöstöön liittyviä seikkoja. Opettajat toivat vastauksissaan esiin resurssit ja toivoivat kokeilun järjestäjien mahdollistavan parempia resursseja. Opettajat nostivat esiin esimerkiksi fyysisten oppimisympäristöjen kehittämisen ja entuudestaan täysien tai huonosti toimivien tilojen merkityksen pienempien lasten esiopetusta järjestettäessä.

Resurssi pulaa ja yleisesti huonot resurssit varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tuotiin esiin ja toivottiin kokeilun kehittävän ja parantavan näitä. Opettajat toivat karrikoidusti esiin vastauksissaan tilojen ja pätevän henkilöstön jo olemassa olevan puutteen ja tämän puutoksen kasvun kokeilun myötä. Henkilöstö asiaan toivottiin puututtavan varhaisessa vaiheessa muun muassa sosionomien lisäkoulutusmahdollisuudella ja esiopetuspätevyyden saavuttavan koulutuksen tarjoamisella.

Henkilöstöpula ei noussut vastauksissa niin vahvasti esiin, kuin epäpätevien opettajien määrä ja pätevien opettajien pula. Koulutuksia ja perehdytystä kaksivuotisen esiopetuksen osalta toivottiin. Koulutusta kaivattiin erityisesti tuen tarpeen asioissa. Lisäkoulutuksia ja kokeilun sisältöön liittyviä perehdytystä toivottiin järjestettävän valtakunnallisella sekä kuntakohtaisella tasolla, ennen kokeilun alkua sekä sen aikana. Yhteisöllistä toimintaa ja tukiverkostoa toivottiin kaikille kokeilussa mukanaoleville yksiköille ja tämän henkilöstölle.

Yhteisöllisyys ja yhtenäisyys oli yksi vastauksissa vahvasti esiin nousseista teemoista. Kokeilun järjestämisessä toivottiin otettavan huomioon erilaiset toimipaikat ja kunnat, joissa kokeilua lähdetään elokuussa 2021 toteuttamaan. Tasa-arvoisen ja yhtenäisen toiminnan takaamiseksi varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa tuotiin esiin suunnitelmien ja toiminnan toteutuksen yhtenäisyys: kaikkialla pyrittäisiin toimimaan mahdollisimman samalla tavalla. Yhtenäistä linjaa toivottiin esimerkiksi ryhmien muodostamisessa, henkilöstö rakenteessa, mahdollisten resurssien kehittämisessä sekä rahallisissa tuki asioissa. Lisäksi SAK-ajalle toivottiin selkeämpää ja yhtenäistä linjausta ja ohjeistusta, jotta suunnittelu, arviointi ja toiminnan kehittäminen kaksivuotisen esiopetuksen aikana mahdollistuisi kaikissa kokeilu toimipaikoissa samalla tavalla.

7.5 Tulosten yhteenveto

Suurin osa kyselyyn vastanneista varhaiskasvatuksen opettajista suhtautui tulevaan kokeiluun myönteisesti. Kaksivuotisen esiopetuksen nähtiin tasa-arvoa lisäävänä, oppimistaitojen eroja tasaavana ja yksilöiden etuja edistävänä kokeiluna. Myönteisesti suhtautuneista opettajista suurin osa perusteli myönteistä asennettaan kokeilun hyötyjen, mahdollisuuksien ja lapsille tuoman edun kautta. Osalla vastaajista oli omakohtaista kokemusta, jonka pohjalta he perustelivat myönteistä näkökantaansa. Osassa vastauksissa tuotiin esiin myös 5-vuotiaiden uutta oppiva ikä ja kokeilun tuoma mahdollinen muutos 3–5-vuotiaiden ryhmä rakenteisiin, joka koettiin 5-vuotiaille positiivisena muutoksena. Kokeiluun myönteisesti suhtautuneiden opettajien osalta ei ollut selkeää eroa koulutustaustoissa, työkokemuksessa tai siinä työskenteleekö opettaja kunnassa, jossa kokeilua toteutetaan.

Kielteisemmin kokeiluun suhtautuneet opettajat perustelivat näkökantaansa ensisijaisesti oman tuntemuksen, tunne ilmaisuiden tai asenteeseen viitattavilla sanavalinnoilla. Perustellut vastaukset käsittivät pelon koulumaisuudesta ja tietynlaisen kokeiluun osallistuvien 5-vuotiaiden lapsuuden loppumisen ja laitostumisen pelkona. Kielteisesti kokeiluun suhtautuneissa yli 10 vuoden työkokemuksen omaavat opettajat olivat hieman suuremmin edustettuna, kuin muut taustakysymysten avulla eroteltavat vastaaja ryhmät. Sosionomien vastauksissa korostui huoli kokeilun tuomaan työnkuvan muutokseen, mutta itse kokeiluun ja kaksivuotiseen esiopetukseen sosionomien vastauksissa myönteinen suhtautuminen oli kielteistä yleisempää.

Muutoksia omaan työhön ja lapsille kirjattiin hyvin eri näkökulmista. Osa vastaajista saattoi kokea muutokset itsensä ja oman ryhmän kautta, kun toiset vastaajat taas pohtivat työyhteisöä kokonaisvaltaisemmin. Muutoksissakin oli havaittavissa tietynlaista hyvä/huono muutos asetelmaa. Kuten aiemmin mainittu merkittävä ero vastaaja ryhmien välillä oli sosionomien huoli omasta työnkuvasta ja esiopetuspätevyyden puuttumisen merkitys. Vastauksissa korostui pääosin myönteiset muutokset lapsille, kuten tasa-arvo, tuen varhaisempi tarjonta sekä ikätasoiset vertaissuhteet.

Kyselyyn vastanneet opettajat korostivat opetussuunnitelman ja toiminnan suunnittelussa leikin merkitystä eniten. Leikki ja sen rooli kaksivuotiselle esiopetuksen toiminnalle nostettiin esiin noin puolissa kyselyyn vastanneiden vastauksissa. Leikki käsitettiin toiminnan perustana ja leikin kautta tapahtuvan oppimisen tulisi vastaajien näkemysten mukaan olla kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelman, toiminnan ja työtapojen ydin. Lisäksi vastauksissa nousi

esiin konkreettisia teemoja ja aihe alueita, joita kaksivuotisen esiopetuksen aikana koettiin tärkeäksi käsitellä. Näitä oli muun muassa: kaveritaidot, tunnetaidot, omatoimisuus ja arjen taidot.

Järjestämisessä varhaiskasvatuksen opettajat toivoivat yhtenäisyyttä, selkeyttä ja riittävää tukea ja koulutusta. Resurssipulat ja niihin puuttuminen oli monen opettajan mielestä kokeilun onnistumisen kannalta ensisijaisen tärkeitä seikkoja. Lisäksi täydennyskoulutusmahdollisuus, sekä kokeilun aikana tarjottavien koulutuksille osoittautui suurta kysyntää.

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä luvussa tarkastelen tutkimuksessani esiinnousseita vastauksia muodostaen niistä johtopäätöksiä. Pyrin myös tuomaan johtopäätöksissä esiin erilaisten käsitysten merkitystä ja määrittelyä tutkimuksessani esiinnousseiden vastausten tarkemman ymmärtämisen mahdollistamiseksi. Pohdin johtopäätöksiä, tutkimukseni aihetta, sekä omia ajatuksiani kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta ja niiden vaikutusta tutkimukselle. Tuon pohdinta osiossa esille myös kokeilun järjestämisessä esiin nousseita ristiriitoja ja pohdin kokeilun tasa-arvoisuutta. Pohdin myös tutkimukseni tarjoamaa tietoa ja sen hyödyntämistä kokeilussa sekä jatkotutkimus aiheita. Esitän johtopäätökset tutkimuskysymysteni pohjalta ja tulosten esittämisjärjestyksessä.

8.1 Tutkimuksen johtopäätökset ja pohdinta

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli: *millaisia ajatuksia kaksivuotinen esiopetus herättää varhaiskasvatuksen opettajissa?* Tulokissani esiin nousi sekä myönteisiä, että kielteisiä ajatuksia kokeilua kohtaan. Myönteiset ajatukset oli perusteltu innolla, sekä lapsille koettujen positiivisten muutosten myötä. Vastaavasti kielteiset ajatukset oli perusteltu huolesta siitä, että vastaajien käsitysten mukaisen koulumainen toiminta aikaistuu liian pienille lapsille. Myös asenne uutta ja yleisesti muutosta kohtaan oli kielteisten asenteiden selittävänä tekijänä. Tästä yhtälöstä voidaan tutkimukseni perusteella todeta johtopäätöksinä ensimmäisenä se, että lähtökohtaisesti kokeiluun suhtaudutaan positiivisesti. Kokeilun merkitys, tavoitteet ja tarkoitus ja hyöty ymmärretään ja nähdään tärkeänä esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämisessä.

Toisena johtopäätöksenä tuon ilmi kielteisen asenteen taustalla vaikuttavien tekijöiden ja perusteluiden roolin. Vastauksissa korostui koulumaisuuden käsite negatiivisessa valossa, sekä ilmaisuja koulumaisuuden johtavan 5-vuotiailla leikin loppumiseen. Tästä johtopäätöksenä totean, että koulumaisuuden ja käsityksen esiopetuksen sisällöstä saattaa olla vastaajilla nykyisten esi- ja alkuopetuksen sisältöjä määrittelevien asiakirjojen, pedagogisten menetelmien ja sisältöjen määrittelyjen kanssa ristiriidassa.

Viime vuosikymmenen aikana kaikkia opetuksen osa-alueita on kehitetty ja muun muassa perusopetuksessa korostettu uusien toimintatapojen, toiminnallisuuden sekä laaja-alaisen osaamisen taitoja korostettu opetusta ja koulua koskevissa opetussuunnitelmissa, sekä toiminnan kehittämistä koskevissa hankkeissa (Opetushallitus, 2019b.) Koulumaisuuden

käsitettä voidaan määritellä monella tapaa, mutta tutkimuksessani sitä määriteltiin ja kuvailtiin muun muassa pöydän ääressä istumisella, kynätehtävillä ja leikin määrän vähenemisellä.

Tarkastellessa koulumaisuuden käsitteen kuvailuja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2021a) sisällön valossa voidaan todeta, että kaksivuotisen esiopetuksen sisältö ei vastaa tällaista koulumaisuuden käsityksen sisältämää toimintatapaa tai pedagogista suuntautumista. Tämän osalta johtopäätöksenä voidaan esittää, että käsitys esiopetuksen sisällöstä sekä koulumaisuudesta eroaa laajasti eri opettajien keskuudessa. Olisikin siis tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten koulumaisuus ja sen myötä esiopetuksen sisältöä määritellään ja toteutetaan ympäri Suomea. Olisi mahdollisesti relevanttia avata esiopetuksen, mutta myös alkuopetuksen toimintamalleja ja sisältöjä, jotta tietynlaiset vääristymät koulun toiminnasta ja näin ollen koulumaisuudesta saadaan kitkettyä pois. Vastaavasti tästä heräsi kysymys siitä, onko jossain päin Suomea koulun toiminta edelleen sellaista, että esiopetuksen henkilökunta kokee koulumaisuuden tuovan lapsille leikin ja lapsuuden lopun ennen aikaisesti. Tämän ajatuksen myötä korostuisi mielestäni entisestään tarve niin esi- kuin alku- ja koko perusopetuksen sisältöjen ja toimintatapojen yhtenäisyyden ja tasa-arvoisuuden sekä yhteisten toimintatapojen valtakunnallisempi tarkastelu sekä kehittäminen.

Toisen tutkimuskysymykseni myötä tutkimukseni johtaa johtopäätökseen siitä, että kaksivuotisen esiopetuksen koetaan lisäävät tasa-arvoa ja myönteisiä muutoksia lapsille. Mutta vastaavasti kokeilun nähdään lisäävän epätasa-arvoa varhaiskasvatuksen opettajien keskuudessa. Sosionomien supistuvat mahdollisuudet työskennellä yli 4-vuotiaiden parissa nousi esiin vastauksissa. Tämän myötä johtopäätöksenä voidaan nostaa esiin kokemukset sosionomien aseman tietynlainen heikentymisestä.

Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) on kirjattu uudet nimikkeet, jossa ammattikorkeakoulun sosionomitutkinnon suorittaneille voimaan tuli uusi nimike: varhaiskasvatuksen sosionomi, opettaja nimikkeen sijaan. Nimikkeen muutoksen myötä myös työtehtävien kuva muuttui. Vaikka tämän nimikkeen muutoksen perusteltiin korostavan eri koulutustaustojen ammattitaitoja, nähtiin se myös rajaavan sosionomisten opettajien mahdollisuuksia työskennellä erilaisissa ryhmissä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018; 2021b)

Kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteena on koulutuksellisen tasa-arvon, sekä lapsen opinpolun eheys, jolloin voidaan pohtia sitä, onko yliopistossa kouluttautuneen varhaiskasvatuksen opettajan pedagogisen tiedon ja sitä käsittelevä koulutustaustan merkitys kokeilussa lapsen etu,

vaikka se tarkoittaakin sitä, että yhä useampi sosionomi työllistyy alle 5-vuotiaiden ryhmään. Tästä voidaan tehdä myös johtopäätöksenä päiväkotien ryhmien rakenteen muutos ylipäättänsä, sillä yliopisto pohjaisten varhaiskasvatuksen opettajien pula on valtakunnallisesti suurta. Kokeilun myötä yhä useampi alle 5-vuotias jää ilman yliopistopohjaista varhaiskasvatuksen opettajaa, sillä kokeilun myötä nämä tulevat työllistymään kaksivuotisen esiopetuksen ryhmissä. Tällöin voidaan pohtia sitä, heikentääkö kokeilu tasa-arvoa varhaiskasvatuksen sisällä, kun pedagoginen osaaminen painottuu esiopetukseen.

Tutkimukseni kolmantena tutkimuskysymyksenä oli selvittää millaisia asioita varhaiskasvatuksen opettajat toivovat kokeilua suunniteltaessa otettavan huomioon. Tutkimukselleni tarjoutui mielenkiintoinen tarkastelu tapa tähän kysymykseen, sillä kysely toteutettiin ennen kuin kokeilun opetussuunnitelman perusteet oli julkaistu, ja ennen kuin kunnat lähtivät suunnittelemaan kokeilun toteutusta laajemmin.

Johtopäätöksissä voidaan tarkastella vastaajien ajatuksia, toiveita ja näkemyksiä kokeilun järjestämisestä ja kaksivuotista esiopetusta koskevien asiakirjojen valossa. Tutkimukseni tulosten pohjalta voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen opettajat toivovat suunnitelmien, ohjeiden sekä sisältöjen yhtenäisyyttä valtakunnallisella tasolla. Selkeys tavoitteisiin, vertaistuki työhön sekä tasa-arvoiset mahdollisuudet ja resurssit olivat tutkimuksessani esiinnousseita tuloksia. Tulosten pohjalta voidaan todeta, että osittain varhaiskasvatus ja esiopetus koetaan epäselväksi ja kuntakohtaisesti, sekä yksikkökohtaisesti erilaiseksi ja osittain myös eriarvoiseksi. Kaksivuotisen esiopetuksen tavoite tasa-arvoisempaan esiopetukseen ja koulutukseen (Opetushallitus, 2021a) toivotaan siis toteutuvan ja siihen varhaiskasvatuksen opettajat esittävät yhdeksi keinoksi tarkemmat toimintaohjeistukset, sekä selvästi kirjatut konkreettiset tavoitteet.

Yksi mielenkiintoinen tutkimuksessani esiin tullut johtopäätös on ehdottomasti leikin merkitys ja rooli toiminnassa. Leikkiä ja leikin kautta tapahtuvaa oppimista korostettiin vastauksissa ja leikin säilyttäminen toiminnassa oli eniten esiin tullut toive kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmalle.

Kokeilun opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2021a) leikki on keskiössä ja näin ollen vastaajien näkemyksiin, ajatuksiin ja toiveisiin ikään kuin vastattiin. Vastauksissa leikin merkityksen korostus toiminnassa kertoo mielestäni etenkin siitä, että suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa työskentelee hyvin koulutettuja, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoita, jotka osaavat havaita lapselle ominaisimman toiminnan merkityksen opetuksessa. Leikistä ja leikin merkityksestä vapaana, sekä ohjattuna toimintana, on tehty

paljon tutkimuksia, ja tutkimukseni kautta on havaittavissa, että tutkimustieto on asettunut käytäntöön ja leikin merkitys toiminta- ja oppimistapana on vahvasti osana suomalaista varhaiskasvatusta ja esiopetusta.

Tutkimukseni tarkoituksena oli kerätä tietoa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun ennakkokäsityksistä, sekä ammatillista näkemystä ja käsitystä muutoksen suunnasta ja kokeilun seurauksista. Tulosten perusteella voidaan todeta, että kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun suhtaudutaan pääosin positiivisin mielin ja sen koetaan lisäävän tasa-arvoa ja tarjoavan paremmat mahdollisuudet yksilölliselle kehitykselle yksivuotista esiopetusta paremmin. Ennakkokäsityksistä ja asenteista kielteiset näkemykset johtuvat pääosin epävarmuudesta sekä tietynlaisten toimintatapojen väärinymmärryksestä tai toimintatapojen kehittämättömyydestä. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun nähdään onnistuvan ja sen tavoitteet koetaan saavutettavan etenkin silloin, mikäli kaksivuotisen esiopetuksen toimintaa ja toteutusta ohjataan valtakunnallisella tasolla yhtenäisesti ja kaikessa toiminnassa pidetään keskiössä 5-vuotiaiden ikä ja heille ominaiset tavat oppia ja kehittyä.

8.2 Pohdintaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu herättää paljon keskustelua erilaisilla foorumeilla ja etenkin kokeilun kiireellistä aikataulua on kritisoitu, niin huoltajien, kuin ammattiyhteisöidenkin keskusteluissa. Kritiikki kohdistuu lähinnä siihen, ettei kokeilusta ole ollut riittävästi informaatiota saatavilla ja esimerkiksi huoltajille tiedottaminen on jäänyt kokeilun alkamiseen nähden hyvin myöhäiseksi. Kiireellisen aikataulun lisäksi kokeilua tulee mielestäni pohtia myös sen tasa-arvoisuuden näkökulmasta.

Kokeilun yhtenä päätavoitteena on lisätä tasa-arvoa, mutta vastaavasti kokeilun toteutus ikään kuin kasvattaa epätasa-arvoa. Epätasa-arvoisuutta tapahtuu, kun osa kunnista on mukana kokeilussa osa ei. Vielä enemmän epätasa-arvoisuutta lisää mielestäni se, että osassa kunnista vain osa 2016 ja 2017 syntyneistä on mukana kokeilussa, kun toiset taas muodostavat verrokkiryhmän.

Izadin, Luukkosen, Nokso-Koiviston sekä Sarvimäen tutkimussuunnitelmassa (2020) tätä epätasa-arvoisuutta koe- ja verrokkiryhmien välillä ei esimerkiksi oltu otettu esille. Hallitus on perustellut kokeilusta syntyvää hetkellistä epätasa-arvoista asetelmaa esityksessään seuraavasti:

”Lapsiryhmien väliset erot olisivat perusteltavissa kokeilun tarkoituksilla, sillä kokeilulla on tarkoitus saada selville, onko erilaisella pedagogisella toiminnalla ja kasvun ja oppimisen tuella vaikutusta muun muassa lasten oppimisedellytyksiin, onko erilaisilla etuuksilla vaikutusta perheiden palveluvalintoihin sekä miten kokeilu vaikuttaa kunnallisiin toimintakäytäntöihin ja pedagogisen toiminnan kehittymiseen. Vaikka kokeilulla saatetaan lapsiryhmiä kokeilun aikana keskenään eriarvoiseen asemaan, voidaan kokeilun pitkällä aikavälillä katsoa edistävän lasten etua.” (HE 149/2020 vp)

Epätasa-arvoisuuden roolia kokeilussa tulisi mielestäni pohtia ja myös tutkia tulevaisuudessa tarkemmin, jotta voidaan vakuuttua siitä, ettei kokeilu ole aiheuttanut millekään kokeiluun osallistuvalla ryhmällä mahdollista haittaa. Kokeilun tavoitteiden täytyessä on mielestäni syytä pohtia myös sitä, mitä tämä tarkoittaa verrokkiryhmissä oleville lapsille. Onko mahdollista, että esimerkiksi kokeilun myötä verrokkiryhmiin kuuluvien lasten ja koeryhmään kuuluvien lasten väliset taitoerot kasvavat, jolloin tasa-arvon sijaan epätasa-arvoisuus kasvaisi.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun aikataulua on kritisoitu ja muun muassa erilaisen kokeilua koskevien uutisointien ja sosiaalisen median keskustelualustoilla. Aikataulun lisäksi on myös nostettu epäkohtana esiin kokeiluun osallistuvien lasten eriarvoiset asemat esimerkiksi vanhempien työaikojen, koulumatkojen etäisyyksien ja perherakenteiden eroista johtuen.

Ylen tekemän kyselyn mukaan huoltajista lähes 80 % koki esiopetuksen kaksivuotisuuden haasteellisena, muun muassa arjen pyörittämisen ja etäisyyksien vuoksi (Ronkainen, 2019.) Tulos ei ole tieteellisesti relevantti, mutta se antaa suuntaa siihen, että kokeilun järjestämisessä tulisi ottaa huomioon myös huoltajien näkemyksiä. Kokeilun toimeenpanon aikataulu ja tällaisten kritiikkien summa on haastava ja kokeilun kannalta olisikin mielestäni syytä pohtia tarkkaan sitä, kuinka palvelunohjaus ja esimerkiksi kyyditykset ja muut mahdolliset arkea tukevia toimia voidaan perheille tarjota. Toisaalta on syytä muistaa, että kyseessä on tällä hetkellä kokeilu, jonka tarkoituksena on kehittää ja kerätä tietoa esimerkiksi palvelunohjauksen osalta, mutta myös kokeiluun liittyvien käytänteiden ja kehityskohteiden havaitsemiseksi.

Koen itse, että kaksivuotinen esiopetus tarjoaa lapsille enemmän mahdollisuuksia yksilöllisemmän kasvua, oppimista ja kehitystä tukevaan esiopetukseen. Lisäksi näen varhaiskasvatuksen opettajana kahden vuoden antavan lisäaikaa lapsiin tutustumisessa sekä näiden yksilöllisten piirteiden havaitsemisessa. Koen, että yhden vuoden esiopetuksen aikana lapset eivät saa välttämättä riittävästi yksilöllistä tukea ja ymmärrystä, sillä esiopetus vuosi on

lyhyt ja sen aikana lapsi kasvaa ja kehittyy huimasti. Kahden vuoden aikana opettajalla olisi enemmän aikaa tutustua lapsiin, näiden yksilöllisiin vahvuuksiin ja näin ollen opettajana toimiminen lapsen edun vuoksi mahdollistuu mielestäni paremmin kahden, kuin yhden vuoden aikana.

Kokeilun kannalta olen pohtinut myös paljon sitä, miten kokeilu vaikuttaa kokeiluun osallistuviin lapsiin ja heidän käsityksiinsä itsestään esiopetuksessa, *eskareina*. Päiväkodeissa työskennelleenä voin todeta, että esiopetuksella ja päiväkodin eskareilla on tietynlainen niin sanottu asema, maine ja merkitys. Eskariksi tullaan ja eskarilaisuus on iso osa varhaiskasvatusikäisten lasten elämää. Eskarit ovat ylpeitä omasta eskarilaisuudestaan ja he kokevatkin usein olevansa päiväkodin *isoja*. Olen pohtinut sitä, miten 5-vuotiaat lapset ottavat vastaan tämän muutoksen, kun heidän asemansa päiväkodissa vaihtuukin eskarilaisuuteen jo vuotta aiemmin. Yhtä relevanttia on mielestäni pohtia myös sitä, miten ne lapset, jotka ovat odottaneet eskariksi tuloa, kokevat muutoksen, kun yhtäkkiä eskarilaisuus onkin kahdella ikäryhmällä. Pohdittavaa on myös se, miten muutos ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu kerrotaan ja viedään lapsien tietoon ilman, että lapsille syntyisi esimerkiksi stressiä tai huolta siitä, mitä heiltä kaksivuotisen esiopetuksen osalta odotetaan.

Kaiken kaikkiaan näen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun mielenkiintoisena ja esiopetusta oikeaan suuntaan kehittäväenä hankkeena. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta saatua tietoa tulee mielestäni hyödyntää niin esi- kuin alkuopetukseen sekä näiden välisen yhteistyön kehittämiseen. Kokeilun aikana kohdattavien haasteiden koen olevan erinomaisia kehittämisen näkökulmasta; virheistä oppii. Näen myös itse kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun tarjoavan mahdollisuuden kokeilla ja kehittää uusia toimintatapoja ja kehittää suomalaista kasvatusalaa entistä paremmaksi.

8.2.1 Pohdintaa jatkotutkimus aiheista

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua tullaan arvioimaan ja siitä toteutetaan varmasti laajasti erilaisia tutkimuksia. Tutkimukseni pohjalta esiin nousi joitain jatkotutkimusaiheita, mutta osa aiheista kumpuaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun perehtymisen kautta.

Tutkimukseni pohjalta jatkotutkimusaiheita pohdin erityisesti opettajien ennakkokäsitysten ja kokeilun jälkeisten käsitysten vertailusta. Olisi mielenkiintoista nähdä, kuinka käsitykset kokeilusta muuttuvat sen aikana ja sen jälkeen, vai muuttuvatko ne. Lisäksi opettajien

kokemukset järjestämiseen liittyen ja kokeiluun perehdyttämisestä olisivat mielenkiintoisia jatkotutkimuksen aiheita. Tutkimukseni jatkoksi voitaisiin tutkia samantyyllisellä tutkimusmenetelmällä, jossa vastaajia kerätään laajalti ympäri Suomen ja heidän vastauksiaan verrataan ja tarkastellaan tämän tutkimuksen tuloksien yhteydessä. Tällaisessa tutkimuksessa mielenkiintoisia seikkoja muuttuneiden ja pysyvien käsitysten, sekä konkreettisten kokemusten lisäksi olisi havaita sosionomien määrä kyselyyn osallistumisessa; koulutustaustan tarkastelu kertoisi tuloksia siitä, ovatko sosionomit voineet osallistua kaksivuotiseen esiopetukseen varhaiskasvatuksen sosionomeina.

Jatkotutkimuksessa olisi mielestäni myös aiheellista kerätä tietoa toiminnan sisällöstä ja toimintatavoista. Näin saataisiin selville, toteutuuko kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiden ydinasiat, mutta toimintatapojen ja sisältöjen myötä voitaisiin myös tarkastella tässä tutkimuksessa esiinnoussutta käsitystä esiopetuksen koulumaisuudesta. Jatkotutkimuksen osalta laajentaisin osallistujien määrää, sekä keräisin aineiston laajemmin kaksivuotiseen esiopetuksen osallistuvan henkilöstön moniammatillisesta joukosta.

Laajemmin tarkastellessa koen kokeilun tutkimisen ja seurannan mielenkiintoisena kaiken kaikkiaan. Kokeilusta olisi mielenkiintoista kerätä tietoa, joka mahdollistaisi muun muassa alueellisten ja kuntakohtaisten erojen havaitsemisen esimerkiksi oppimisympäristöjen kehittämisen osalta. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun kannalta koen mielenkiintoisena tutkimukset lasten ja perheiden käsityksistä ja kokemuksista. Lisäksi kokeilun opetussuunnitelmien perusteiden käyttöönottoon liittyvästä tutkimuksesta saisi mielenkiintoisia näkökulmia perusteiden sisältöön ja kokeilun toteuttamiseen. Näen myös verrokkiryhmien toiminnan merkittävänä tutkimusaiheena kaksivuotisen esiopetuksen osalta.

Lähteet

- Alila K. & Kinos J. (2014). *Katsaus varhaiskasvatuksen historiaan*. Teoksessa: Alila K., Eskelinen M., Estola E., Kahiluoto T., Kinos J., Pekuri H-M., Polvinen M., Laaksonen R., & Lamberg K. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=>
- Andersson L. (2020) Kolumni: *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu lähempänä toteutumista*. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilu-lahempana-toteutumista>
- Eskola, J. (2010). *Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta*. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus
- Ess C. (2015). *New selves, new research ethics?* Teoksessa: Fossheim, H. & Ingierd, H. (2015). Internet research ethics. Cappelen Damm Akademisk.
- Gambara, L., Stewart, K. & Waldfogel, J. (2014). *An equal start?: Providing quality early education and care for disadvantaged children*. Policy Press.
- Gibbs, G. (2018). *Thematic coding and categorizing*. In *Analyzing qualitative data* SAGE Publications Ltd. Saatavilla: <https://www-doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.4135/9781526441867>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta ja varhaiskasvatustilain muuttamisesta*. (2020). HE 149/2020 vp. Saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_149+2020.pdf
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. (2007) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Holappa A-S., Costiander K., Haanpää S., Kola-Torvinen P. & Packalen P. (2019) *Kaksivuotinen esiopetus. Alustava selvitys 2019*. Opetushallitus: Raportit ja selvitykset 2019:2a. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kaksivuotinen_esiopetus.pdf
- Holappa A-S. (2019). *Kaksivuotinen esiopetus yhdenvertaisuutta vahvistamassa*. Webinaari: Opetushallitus. Materiaali saatavilla: <https://www.mlltutkimussaatio.fi/wp-content/uploads/2019/06/Holappa.pdf>
- Hujala E. (2002). *Uudistuva esiopetus*. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90.

- Hujala, E., Backlund-Smulter, T., Koivisto, P., Parkkinen, H., Sarakorpi, H., Suortti, O., Niemelä, T., Kuronen, I., Knubb-Manninen, G., Smeds-Nylund, A.-S., Hietala, R. & Korkeakoski, E. 2012. *Esiopetuksen laatu*. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 61. Jyväskylä. Saatavilla: https://karvi.fi/app/uploads/2014/09/KAN_61.pdf
ISSN 1795-0155
- Huusko M. & Paloniemi S. (2006) *Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä*. *Kasvatus* 37 (2), 162–173. [Viitattu: 28.01.2021] Saatavilla: <http://elektra.helsinki.fi.pc124152.oulu.fi:8080/se/k/0022-927-x/37/2/fenomeno.pdf>
- Izadi R., Luukkonen E., Nokso-Koivisto O. & Sarvimäki M. (2020) *Tutkimussuunnitelma Kaksivuotinen esiopetus -kokeilu*. Aalto yliopisto. Saatavilla: <https://docplayer.fi/187834224-Tutkimussuunnitelma-kaksivuotinen-esiopetus-kokeilu.html>
- Juuti P. & Puusa A. (2020). *Johdanto*. Teoksessa: Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus
- Kammerman B. S. & Gatenio-Gamel S. 2007. *Early Childhood Education and Care in the United States: An Overview of the Current Policy Picture*. Julkaisussa: International Journal of Child Care and Education, 2007, Vol. 1, No.1, 23-34.
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. (2019). *Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun ensimmäisen vaiheen arviointi. Varhaiskasvatukseen osallistuminen ja kokeilun järjestäminen*. Saatavilla: https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1619.pdf
- Karila K., Kosonen T. & Järvenkallas S., (2017) *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Kinos J. & Palonen T. (2013). *Selvitys esiopetuksen velvoittavuudesta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:5. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75302/tr05.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kirp. L. D. 2013. *Improbable Scholars*. Oxford: New York
- Keränen T. & Taskinen M-M. (2015). Utinen: *Esikoulu ei ole enää oikeus vaan velvollisuus*. Yle. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-7726362>
- Lainonen M. (2021) *Esiopetuskokeilun avustus*. Opetushallituksen webinaari 7.4.2021. Materiaali saatavilla: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Launonen%20Kokeilun%20avustus%20suomi.pdf>

- Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta. 1046/2020. Viitattu: 10.04.2021. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2020/20201046>
- Laki perusopetuslain muuttamisesta 1040/2014. Viitattu: 19.05.2021. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141040>
- Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatustlain muuttamisesta* (VN/2741/2020) Saatavilla: <file:///C:/Users/tuuli/Downloads/Kaksivuotisen%20esiopetuksen%20kokeilun%20HE-luonnos.pdf>
- Metsämuuronen J. (2011). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 4*. Tutkijalaitos: e-kirja. [Viitattu: 28.01.2021] Saatavilla: <https://www-booky-fi.pc124152.oulu.fi:9443/lainaa/1234>
- Neuendorf, K. (2017). *The content analysis guidebook* (Second ed.). SAGE Publications, Inc. Saatavilla: <https://www-doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.4135/9781071802878>
- Niikko A. (2001). *Esiopetuksen pitkä taival*. Joensuu: Joensuu University Press.
- OECD (2015). *Education at a Glance 2015: OECD Indicators*. OECD Publishing. Saatavilla: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>
- OECD (2020). *Education at a Glance 2020: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. Saatavilla: <https://doi.org/10.1787/69096873-en>
- Opetushallitus. (2014). *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus. (2019a). *Kaksivuotinen esiopetus. Alustava selvitys 2019*. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kaksivuotinen_esiopetus.pdf
- Opetushallitus. (2019b). *Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat*. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>
- Opetushallitus. (2021a). *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet 2021*. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kaksivuotisen_esiopetuksen_kokeilun_opetussuunnitelman_perusteet_2021.pdf
- Opetushallitus. (2021b) Uutinen: *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet julkaistu*. Julkaistu: 08.02.2021. Viitattu: 10.02.2021. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilun-opetussuunnitelman-perusteet-julkaistu>

- Opetushallitus. (2021c). *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu*. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilu>
- Opetusministeriö. (2000). *Esiopetusuudistus – muistio*. Saatavilla: <https://docplayer.fi/10516509-Esiopetusuudistus-muistio.html>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2015). Uutinen: *Esiopetuksesta velvoittavaa 1.8. alkaen*. Saatavilla: <https://minedu.fi/-/esiopetuksesta-velvoittavaa-1-8-alkaen>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2018). *Varhaiskasvatustalainsäädännön uudistaminen*. Saatavilla: <https://minedu.fi/varhaiskasvatustalain-valmistelu>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019a). *Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma*. Saatavilla: <https://minedu.fi/laatuohjelmat>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019b). *Oikeus oppia - tasa-arvoinen alku opinpolulle; Varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma 2020–2022*. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161904/Varhaiskasvatuksen%20laadun%20ja%20tasa-arvon%20kehitt%C3%A4misohjelma%20-esite.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2020a). *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu*. Viitattu: 02.04.2021. Saatavilla: <https://minedu.fi/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilu>
- Opetus – ja kulttuuriministeriö. (2020b) *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilulaki hyväksyttiin – kokeilu alkamaan elokuussa*. Saatavilla: <https://minedu.fi/-/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilulaki-hyvakstyttiin-kokeilu-alkamaan-elokuussa>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021a) Tiedote: *Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukunnat valittiin*. Julkaistu 20.01.2021. Viitattu: 02.04.2021. Saatavilla: <https://minedu.fi/-/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilukunnat-valittiin>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021b). *Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030*. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162662/OKM_2021_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Puusa A. & Juuti P. (2020). *Organisaatiokulttuurinäkökulma esimerkkinä laadullisen tutkimuksen yleistymisestä*. Teoksessa: Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Ronkainen A. (2019). Uutinen: *Hallitus käynnistää kokeilun: lasten esiopetus voi laajentua 5-vuotiaisiin – vuoden pidempi eskari huolestuttaa osaa lapsiperheistä*. Yle. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-11100030>

- Segadal K. (2015). *Possibilities and limitations of Internet research: A legal framework*. Teoksessa: Fossheim, H. & Ingierd, H. (2015). *Internet research ethics*. Cappelen Damm Akademisk.
- Taguma, Litjens, Makowiecki, (2012). *Quality Matters in Early Childhood Education and Care*. OECD Network.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.)*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valli R. (2018). *Aineistonkeruu kyselylomakkeella*. Teoksessa: Valli, R. & Aarnos, E. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle (5., uudistettu painos.)*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli R. & Perkillä P. (2018). *Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa*. Teoksessa: Valli, R. & Aarnos, E. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle (5., uudistettu painos.)*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki. 540/2018. Viitattu: 22.05.2021. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2018/20180540>
- Vilkka, H. (2021). *Tutki ja kehitä (5., päivitetty painos.)*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Virtanen J. (2005). *Aukusti Salo ja koulujärjestelmän uudistamispyrkimykset*. Julkaisussa: J.V Snellmanin mietteistä koulutuksen kehittämiseen. Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian vuosikirja vol. 43. Suomen koulutushistoriallinen seura ry. Saatavilla: <https://journal.fi/koulujamenneisyys/article/view/98978/56666>
- Virtanen J. (2009). *Esiopetuksen polut ja koulutusjärjestelmän muutos*. Tampere University Press: Taju
- Yleissopimus lapsen oikeuksista (60/1991). Viitattu: 19.05.2021. Saatavilla https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2:

Liite 1

Varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotiseen esiopetukseen siirtymisestä

Hei,

Heti alkuun haluan kiittää sinua kiinnostuksesta vastata kyselyyni. Kysely toimii aineistonkeruuna minun pro gradu-tutkielmalleni, jonka aiheena on kerätä varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia kaksivuotiseen esiopetukseen liittyen.

Kyselyyn vastattaessa vastaajalla säilyy täysi anonyymisyys, mutta vastauksia käytetään ja vastauksia saatetaan suoraan lainata työssäni.

Kyselyssä suurinosa kysymyksistä ovat avoimia, joten kirjoittakaa ja pohtikaa asioita aivan kuten tahdotte, jokainen ajatus, idea ja mielipide on työlleni tärkeä!

Suurkiitos vastauksestanne ja ihanaa vuoden jatkoa!

Terveisin:

Tuulia Kaukkila

tuulia.kaukkila@student oulu.fi

*Pakollinen

1. Koulutus: *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kasvatustieteen kandidaatti
- Kasvatustieteen maisteri
- Sosionomi
- Lastentarhanopettaja (yliopisto/opisto)
- Muu: _____

2 Työkokemus vuosina *

Merkitse vain yksi soikio.

- 0-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 10-15 vuotta
- yli 15 vuotta

3. Työskenteletkö kunnassa, jossa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu alkaa syksyllä 2021 *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
- En
- Kyllä, mutta en tiedä tapahtuuko kokeilu yksikössäni
- En halua vastata

4. Ryhmä, jossa työskentelet *

Merkitse vain yksi soikio.

- Eskari
- Viskari
- Eskari & Viskari yhdessä
- 3-5 vuotiaat
- Muu, jossa 5-vuotiaita
- Muu, jossa ei 5-vuotiaita

5. Millaisia ajatuksia kaksivuotisen esiopetuksen toteutuminen sinussa herättää? *

6. Millaisia muutoksia koet kaksivuotisen esiopetuksen tuovan lapsille? *

7. Millaisia muutoksia koet kaksivuotisen esiopetuksen tuovan sinun työhösi? *

8. Millaisia asioita sinä toivoisit otettavan huomioon kaksivuotista esiopetusta suunnitellussa? *